

UNIwersYTET WARSZAWSKI
wydział prawa
DIAMOND TRADING TOUR
WYŻSZA SZKOŁA EKONOMICZNA
w Białymstoku
ZWIĄZEK POLAKÓW DONA

ZBIÓR
RAPORTÓW NAUKOWYCH

Konferencja na temat
100. rocznica ewakuacji
Uniwersytetu Warszawskiego
w Rostów nad Donem

Nauka wczoraj, dziś, jutro.

WARSZAWA

30.05.2015 - 31.05.2015

Część 1

УНИВЕРСИТЕТ ВАРШАВСКИЙ
факультет права
DIAMOND TRADING TOUR
ВЫСШАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ШКОЛА
в Белостоке
СОЮЗ ПОЛЯКОВ ДОНА

СБОРНИК
НАУЧНЫХ ДОКЛАДОВ

конференции, посвященной
100-летию переезда
Университета Варшавского
в Ростов-на-Дону

Наука вчера, сегодня, завтра.

ВАРШАВА

30.05.2015 - 31.05.2015

Часть 1

U.D.C. 72+7+7.072+61+082

B.B.C. 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zl.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji poświęcony 100. rocznicy ewakuacji Uniwersytetu Warszawskiego w Rostów nad Donem. Nauka wczoraj, dziś, jutro..» (30.05.2015 - 31.05.2015) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. - 80 str.

ISBN: 978-83-65207-21-0 (t.1)

U.D.C. 72+7+7.072+61+082

B.B.C. 94

Komitet Organizacyjny Konferencji:

1. В. Окулич-Казарин – (председатель), доктор наук, «Союз поляков Дона»;
2. K. Rączka prof. dr hab. Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UW;
3. M. Grzybowski, dr, Prodziekan ds. finansowch Prawa i Administracji UW;
4. J. Turłukowski, Dr, UW;
5. A. Prokopiuk, Rektor, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku.

Kolegium redakcyjne konferencji:

1. A. Murza, przewodniczący, «Diamond trading tour»;
2. T. Giaro, prof. dr hab, Prodziekan ds. współpracy z zagranicą i kadry naukowej, UW;
3. Ł. Pisarczyk, Prof. dr hab. UW;
4. A. Bosiacki, Prof. dr hab. UW;
5. A. Bielecki, Dr, UW;
6. B. Powichrowska, dr, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku;
7. Д. Стаханов, доктор наук, зав.кафедрой, Таганрогский институт им. А.П. Чехова (филиал) «РГЭУ (РИНХ)»;
8. E. Чекунова, доктор наук, профессор, ЮРИ РАНХиГС.

Grupa robocza: «Союз поляков Дона»: Т. Мартинкова (руководитель), Н. Мишина, М. Ордынская.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów. Pisownia oryginalna jest zachowana. Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour». Obowiązковым jest odniesienie do zbioru.

ISBN: 978-83-65207-21-0 (t.1)

"Diamond trading tour" ©

Warszawa 2015

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 1 АРХИТЕКТУРА. СТРОИТЕЛЬСТВО.

1. Андреева Е.А.	5
СТРОИТЕЛЬСТВО УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В ВЯТСКОЙ ГУБЕРНИИ В НАЧАЛЕ XX ВЕКА	
2. Скарлат Л.М.	8
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОЇ ДИСТАНЦІЇ З КОНФЛІКТНОЮ КОМУНІКАЦІЄЮ В МОЛОДИХ СІМ'ЯХ	
3. Кузнецова І. О., Сідорова О. І., Копотієнко В. Ю.	11
ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРИ, ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ ТА ПРЕД- МЕТІВ ПОБУТУ НОВОМИРГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАД- СЬКОЇ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ	
4. Удалова Н.Н.	19
ПРОЕКТИРОВАНИЕ ОБЩЕСТВЕННЫХ ИНТЕРЬЕРОВ. ЭТАПЫ ПРОЕКТНЫХ РАБОТ	
5. Дубінін Д.В.	22
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІД- ПРИЄМСТВА	
SEKCYA 3. NAUK BIOLOGICZNYCH.(БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)	
6. Чайковская Л.А., Овсиенко О.Л.	25
СКРИНИНГ ШТАММОВ ФОСФАТМОБИЛІЗУЮЩИХ БАКТЕРИЙ, ВЫДЕЛЕННЫХ ИЗ ЧЕРНОЗЕМА ЮЖНОГО	
7. Parkhomenko T.Y.	29
THE COLLECTION OF NATIVE STRAINS OF MICROORGANISM WITH ANTAGONISTIC PROPERTIES TO AGENT OF PLANTS DISEASES	
8. Залата О.А., Хмара П.Г.	34
РЕАКЦИЯ ПАРАМЕТРОВ ГЕМОДИНАМИКИ У СТУДЕНТОВ МЕДИ- КОВ ПРИ ПРОСМОТРЕ ВИДЕОРОЛИКОВ, СОДЕРЖАЩИХ КАДРЫ ЖЕСТОКОСТИ И НАСИЛИЯ	
SEKCYA 5. GEOGRAFICZNY NAUKI(ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ НАУКИ)	
9. Gakaev R.A.	40
EXOGENOUS GEOLOGICAL PROCESSES AND PHENOMENA IN LANDSCAPE BASIN OF ARGUN RIVER	
SEKCYA 6. GEOLOGO MINERALOGICZNE NAUKI (ГЕОЛОГО МИНЕРАЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ.)	
10. Бахтин А.І.	44
АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТЕОРІЙ ТА ГІПОТЕЗ ПРИЧИН ВИНИК- НЕННЯ ЗЕМЛЕТРУСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗАПОБІГАННЮ	

SEKSCJA 7. JOURNALISM.(ЖУРНАЛИСТИКА)

11. Білик Д.О. 48
ГЕНДЕРНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНИХ ЗМІ
12. Кіракосян М.А. 51
ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИХ ВІДНОСИН НА СТОРІНКАХ ДІЛОВИХ ВИДАНЬ "FINANCIAL TIMES" ТА "WALL STREET JOURNAL"

SEKSCJA 8. ART (ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ)

13. Аверьянова Н. Н.,..... 54
ПРАЖСКИЙ ПЕРИОД ТВОРЧЕСТВА ГАЛИНЫ МАЗЕПЫ
14. Назаренко І.М. 59
ОПАНУВАННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН
15. Bekmoldinov N.S..... 62
VARIOUS THEORIES AND INTEGRATED APPROACH TO THE STUDY OF TRADITIONAL ART

SEKSCJA 12. NAUK MEDYCZYCH. (МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ)

16. Горошко О.М., Заморський І.І., Драчук В.М., Горошко Н.А. 66
ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ АНТИОКСИДАНТІВ НА РОЗВИТОК ГОСТРОЇ НИРКОВОЇ НЕДОСТАТНОСТІ
17. Борейко Л.Д., Ганжа В.Д., Борейко С.О..... 69
МОДИФІКАЦІЯ СПОСОБУ ЖИТТЯ У ХВОРИХ НА АРТЕРІАЛЬНУ ГІПЕРТЕНЗІЮ
18. Глубоченко О.В., Глубоченко В.Г. 74
ОПТИМІЗАЦІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ НА ПОДАГРУ В УМОВАХ КОМОРБІДНОСТІ
19. Козирев А.В..... 77
ПОЄДНАННЯ МІОФАСЦІАЛЬНОГО РЕЛІЗІНГУ ТА ПОСТІЗОМЕТРИЧНОЇ РЕЛАКСАЦІЇ ПРИ ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ, ХВОРИХ НА ДЦП



Андреева Е.А.,

доцент, кандидат Искусствоведения,

доцент кафедры

Художественного образования МГГУ

им. М.А.Шолохова.

СТРОИТЕЛЬСТВО УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В ВЯТСКОЙ ГУБЕРНИИ В НАЧАЛЕ XX ВЕКА

Ключевые слова: архитектура, проект, зодчий, школьное здание, «кирпичный стиль», провинция, фасад, план, средства выразительности.

В русской архитектуре в начале XX века шел усиленный поиск новых типов общественных сооружений, предназначенных для целей образования. Примерами этого явились проекты учебных заведений для Вятской губернии, разработанные ведущим архитектором края, получившем блестящую подготовку в Императорской Академии художеств, И.Чарушиным (1862-1945). Близкие по стилистике, они образуют целостный период его творчества в первое десятилетие XX века. Большинство школьных зданий зодчий проектирует в «кирпичном стиле», вполне оправдавшем себя экономически, особенно в условиях провинции. Профессиональным мастерством И.Чарушина являлось умение четко дифференцировать здания по назначению и решать фасад соответственно функции. Монументальность и в то же время отсутствие излишеств отличают учебные заведения мастера. Удачным воплощением приемов «кирпичной архитектуры» является здание женской гимназии в г.Сарапуле (1902-1904). Оно относится к числу лучших сооружений этого жанра. В начале XX века в губернии остро встал вопрос женского образования [1;2]. К 1900 году их насчитывалось восемь. Поэтому так важна была постройка нового учебного здания гимназии – центра просвещения края.

Трехэтажное здание расположено на пересечении бывшей Сарапульской и Воскресенской улиц. Отступив от красной линии застройки по Воскресенской улице, архитектор устроил небольшой садик, удачно включенный в городской ландшафт. Сооружение отличается продуманной четкостью плана, имеющего Г-образную конфигурацию.[3] Большинство учебных классов расположено по одной стороне просторного коридора и ориентировано на юг. Ритмическое повторение высоких одинаковых окон обеспечивало хорошую освещенность. Школа имеет большой актовый зал, библиотеку, столовую. В первом этаже разместился вестибюль с центральной парадной лестницей, огражденной дубовыми перилами. Интерьеры гимназии по-деловому строги и просты. Лишь в актовом зале присутствует декоративная отделка в виде пилястр, расчленяющих плоскость стен и орнаментальных украшений, заимствованных из стилистики ренессанса. Пол в коридорах, как и в большинстве его зданий, выложен метлахской плиткой геометрического рисунка, в классных комнатах – паркетный.

При проектировании гимназии И.Чарушин в какой-то степени предвосхитил правила, утвержденные Министерством народного просвещения для строительства

учебных заведений и опубликованные в 1904 году. Согласно им, «классные комнаты планировались на 40-50 человек, в расчете 0,4 квадратной сажени на ученика. В северных губерниях окна должны были выходить на южную сторону. Предполагалось строить здания в два или в три этажа с подвальными помещениями, предназначенными для склада топлива. В плане города школе надлежало находиться в стороне от шумных мест, промышленных зданий, трактиров», что и имело место в данном проекте [4].

Открытое для обзора со всех сторон здание требовало художественной обработки фасадов, решенных, как отмечалось, в несложных формах «кирпичного стиля». Главный фасад был выделен крупным ризалитом с пятью большими полуциркульными окнами – важным элементом архитектурной композиции. Оконные проемы верхнего этажа освещают высокий актовый зал. Простые членения фасада передают красоту его мало декорированных плоскостей с крупными оконными проемами. Минимум кирпичного декора на фасаде, (в основном это сухарики, замковые перемычки и т.д.) придавали зданию строгий деловой характер, соответствующий его функциональному назначению. Выбор «кирпичного стиля» более всего соответствовал окружению. На противоположной стороне Воскресенской улицы еще в 80-е годы XIX века были построены богадельня, вдовый дом, родильный дом – тоже в кирпиче. Их стиль был подхвачен И. Чарушиным, включившим гимназию в маленький законченный ансамбль. Фасады всех зданий гармонируют друг с другом и создают пространственную однородную среду.

Разработанный тип учебных зданий оказался необычайно удачным в творчестве архитектора, который считал, что они должны быть удобными, прочными и хорошо спланированными. Таким требованиям отвечает учебный корпус Второй мужской гимназии в Вятке (1904-1906), возведенный на углу бывших Копанской и Царевской улиц.

Архитектура этого сооружения во многом перекликается с известными постройками И.С.Китнера и В.А.Шретера. Однако зодчий использует и другие архитектурные прототипы, в частности тот вариант неоготики, который разработал Н.Л.Бенуа при строительстве придворных конюшен в Петергофе. В центральной части фасада Чарушин предельно укрупняет форму, вводя большие полуциркульные окна, обрамленные лопатками, на которые опираются архивольты. Эта часть повышена и включает декоративные элементы, перекликающиеся с приемами романтической готики XIX века. Детали вносят пластичность и живописность в фасад здания. Применяв контрастное сочетание кирпича и белой штукатурки, напоминающие традиции национального зодчества, архитектор разнообразит кирпичную облицовку, привнося в характеристику здания повышенную эмоциональность.

В 1906 г. И Чарушин проектирует здание мужского реального училища в г.Орлове. К этому времени в практике архитектора сложился вполне определенный тип школьных зданий. В орловском училище за основу взят уже рассмотренный выше проект мужской гимназии в Вятке. В его планировке актовый зал также размещен на втором этаже. Он выделен на фасаде большими окнами. Однако в реальном училище, само назначение которого более специфическое, архитектор отказался от обилия декора и использует лишь отдельные полюбившиеся ему элементы в верхней части здания.

Более чем столетнее использование этих школьных зданий по своему прямому назначению, подтверждает высокий уровень проектов. Четкость линий и форм

фасадов совершенно не меняется со временем. Высокое качество строительных работ обеспечивает им хорошую сохранность. Школьные здания Чарушина, построенные в начале XX века, отличаются высоким для тех лет уровнем инженерно-технического благоустройства, хорошей освещенностью, комфортом, гигиеной. Он широко внедрял водоснабжение, канализацию, электроосвещение, вентиляцию, что отвечало передовым требованиям строительства и создавало предпосылки для современной архитектуры. Правильная ориентировка зданий на юг и юго-запад позволяла получить максимум солнечных лучей в летний период.

Столь же значительным учебным заведением в г. Орлове была Татьянанская женская гимназия, расширенная и перестроенная И.Чарушиным в 1911 г. Сохранившиеся чертежи фасада показывают характерное для школьных зданий композиционное решение, построенное на выделении центра укрупненными окнами полуциркульной формы, и примыкающими к нему двухэтажными флигелями.

Рассмотренные проекты школьных зданий позволяют судить о том, что архитектор тщательно разрабатывал структуру всех элементов сооружений. Они мыслились как центры народной культуры и просвещения.

Литература:

1. Патрикеева О.А. Курсистка или вольнослушательница университета: выбор россиянок в нач.20 столетия//Вестник МГГУ им М.А.Шолохова. Серия: История и политология.2012. №2. С.38-41.
2. Патрикеева О.А. «Падчерицы русских университетов»: проблемы высшего женского образования в России в конце XIX-начале XX столетия// Труды исторического факультета Санкт-Петербургского университета.2011. №5 С.177-191.
3. Проект женской гимназии в г. Сарапуле. Поэтажные планы, фасады, смета, протокол утверждения. (Подписной).(1902)// Государственный архив Кировской области. Ф. 583. Оп.525. Д.164. Л.2-9.
4. Тилинский А.И. Руководство для проектирования гражданских построек. СПб.,1904. С.29

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОЇ ДИСТАНЦІЇ З КОНФЛІКТНОЮ КОМУНІКАЦІЄЮ В МОЛОДИХ СІМ'ЯХ

У статті вміщені огляд дослідження емоційної дистанції в молодих сім'ях. Виявлені особливості оптимальної дистанції між партнерами. Обґрунтовано взаємозв'язок між порушенням дистанції та конфліктної комунікації.

Ключові слова: емоційна дистанція, конфліктна комунікація.

Сім'я є пріоритетною цінністю будь-якої сучасної держави. Становище сім'ї, тенденції, які характеризують її стан, є досить значними соціальними індикаторами, що розкривають не лише процеси зміни поколінь, але і загальний стан справ у країні, а головне – реальні перспективи конкретного суспільства. Внутрішні стосунки, що існують в межах родини, на сьогодні є визначальними для соціального самопочуття кожного індивіда, для виховання і ставлення майбутніх поколінь, прищеплення їм особистісних якостей, які допоможуть у майбутньому успішній самореалізації та інтеграції в соціум.

Огляд досліджень з проблем психології стосунків показує, що питання, пов'язані з вивченням психологічної дистанції в міжособистісних відносинах подружньої пари, в тому числі і її емоційного компонента, розкриті недостатньо. Таким чином, у центрі нашої уваги опиняється сім'я у контексті її взаємин, заданих подружньою роллю, найважливішим моментом в яких є емоційна дистанція. Відзначаються спроби вивчення крайніх проявів (симбіозу або відчуження) переважно у дослідженнях характерологічної спрямованості або в контексті системної сімейної психології – А.Я. Варга, К.Вітакер, К.Маданес, С. Мінухін, А.В.Черников. Особливий акцент необхідно робити на дослідженні комунікації в молодих сім'ях, бо саме цей суб'єкт соціально-демографічного розвитку суспільства є зараз одним із найпроблемніших.

Метою нашої статті є теоретичне вивчення взаємозв'язку емоційної дистанції з конфліктною комунікацією.

Міжособистісні відносини являються важливою, невід'ємною частиною людського існування. Це те, що визначає благополуччя, комфорт та задоволеність життям. Однією з характеристик міжособистісних відносин є дистанція, яку встановлюють взаємодіючі суб'єкти.

З нашої точки зору, емоційна дистанція – це міжособистісні стосунки пари, що проявляються внаслідок переживання, віддаленості та уникнення партнера, регулюється зовнішніми факторами, особливостями характеру особистості.

У даний час зворотнім боком підвищення соціальної і економічної активності населення виявляється нестабільність сімейних зв'язків і подружніх відносин, ослаблення традиційних сімейних цінностей [1]. У той же час, дотримуючись тенденцій сучасності, необхідно критично переосмислити існуючі в суспільстві стереотипи, що визначають щасливий шлюб як жорстку альтернативу соціальному та професійному

розвитку особистості. Набуття та збереження балансу між зовнішньою соціальною самореалізацією і включеністю в сімейне життя з усіма її обмеженнями, представляє серйозну задачу для подружжя в сучасних умовах. Вивчення проявів і динаміки психологічної дистанції як міри зближення подружжя видається конструктивним кроком на шляху до використання ресурсів взаємного збагачення кожного члена подружньої діади. Усвідомлення можливості довільного встановлення та регулювання психологічної дистанції в подружжі здатне скорегувати несприятливі міжгенераційні програми і сімейні сценарії, зміцнюючи позитивні установки на створення сім'ї і готовність до шлюбу.

Оптимальна дистанція, в умовах природної взаємозалежності, у шлюбі представляється тією ключовою психологічною змінною, яка дозволяє підтримувати рівновагу між прагненням до злиття з партнером і відчуженням від нього [2].

Подружжя комунікація в молодій сім'ї, безперечно, багатofункціональна. Перш за все, саме за допомогою комунікації здійснюється взаємне пізнання думок, емоцій, почуттів, інтересів, переживань партнерів. На основі цього відбувається поєднання індивідуальних духовних цінностей подружжя, створюється спільний неповторний духовний світ власної сім'ї. Важливість саме цього процесу засвідчують дані про причини розлучень: відсутність спільних поглядів та інтересів у загальному ряді причин розпаду сім'ї займає одне з перших місць.

У процесі комунікації молоде подружжя також вирішує одну з найважливіших задач перших років існування сім'ї – розподіл сімейних ролей, що в подальшому визначає тип сімейних стосунків [3].

У ході вивчення проблеми конфліктної комунікації у молодій сім'ї привертає увагу підхід Мягера В.К. та Мішиної Т.М., які вважають, що конфліктна комунікація у сім'ї виникає у тому випадку, коли обидва учасники прагнуть оволодіти одним і тим самим об'єктом, зайняти одне і те ж місце чи виключне положення, грати несумісні ролі, досягнути різноспрямованих цілей. Вступаючи у шлюб, люди зустрічаються із значною кількістю відмінностей. При цьому деякі із протиріч в інтересах, цінностях, цілях і потребах молодого подружжя можуть приводити до зовнішнього прояву цих протиріч.

Отже, після проведення теоретичного дослідження явища психологічної дистанції у молодій сім'ї і її зв'язки з конфліктною комунікацією, нами було встановлено, що психологічна дистанція дійсно є базовою системною характеристикою подружніх відносин, відбиває етапи розвитку подружніх відносин і відповідає періодам симбіозу, кризи і повернення до близькості. Психологічна дистанція безпосередньо пов'язана з рівнем задоволеності відносинами у молодій сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: зб. статей по материалам XLVI международной науч.-практ. конф. – Новосибирск, 2014. – 15 с.
2. Малер М., Мак-Девит Дж. Процесс сепарации-индивидуации и формирование идентичности // Журнал практической психологии и психоанализа. – 2005. – № 2. – С. 9 – 11.
3. Швидка Л. І. Сімейна комунікація в сучасних українських молодих сім'ях / Л. І. Швидка. – 2009. – 16 с. (Політологія – вісник Дніпропетровського університету).

**ВЗАИМОСВЯЗЬ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ ДИСТАНЦИИ
С КОНФЛИКТНОЙ КОММУНИКАЦИЕЙ В МОЛОДЫХ СЕМЬЯХ**

В статье помещены обзор исследования эмоциональной дистанции в молодых семьях. Выявлены особенности оптимальной дистанции между партнёрами. Обоснована взаимосвязь между нарушением дистанции и конфликтной коммуникацией.

Ключевые слова: эмоциональная дистанция, конфликтная коммуникация.

Li. Skarlat

**RELATIONSHIP EMOTIONAL DISTANCE
FROM KONFLIKT COMMUNICATION IN YOUNG FAMILIES**

The article contained an overview study of emotional distance in young families, to study the problem of conflict communication.

Key words: emotional distance, conflict communication.

Кузнецова І. О.

д. мистецтвознавства, професор

Сідорова О. І.

старший викладач

Копотієнко В. Ю.

студент

Національний авіаційний університет,

Україна

ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРИ, ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ ТА ПРЕДМЕТІВ ПОБУТУ НОВОМИРГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено особливості архітектури, дизайну інтер'єру та предметів побуту Новомиргородського району Кіровоградської області України. Визначено чинники, які впливали на їх формування. Виокремлено специфічні предмети побуту Новомиргородського району.

Ключові слова. Архітектура, дизайн інтер'єру, предмети побуту, Кіровоградщина.

Keywords: architectura, interior design,, household items, Kirovograd.

Постановка проблеми. У нас час вивчення історичного минулого окремих територій України набуває особливої актуальності.

Виділення і детальне вивчення історії Новомиргородського району Кіровоградської області дає можливість не лише сформулювати уявлення про особливості архітектури, дизайну інтер'єру та предметів побуту, а й дослідити і конкретизувати на новому рівні знань специфічні особливості їх розвитку, співвідношення з іншими територіями у загальному контексті історії України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження стосовно Новомиргородського району проводили: А. Данилюк в етнографічному нарисі зробив дослідження про українську традиційну архітектуру в синтезі побутового й естетичного аспектів [1]; О. Мокрицький, який на основі дослідження документальних матеріалів різних часів, послідовно виклав історію формування та побутового життя Новомиргородського краю [2]; А. Колодяжний, який виклав результати дослідження формування краю (в тому числі архітектури) в історичних есе [3].

Формування цілей статті: визначити особливості архітектури, дизайну інтер'єру та предметів побуту Новомиргородського району Кіровоградської області України.

Основна частина. На території Новомиргородського району у конструкціях традиційних будівель збереглося багато елементів, подібних до тих, які відкривали археологи, починаючи з трипільської культури (IV-III тис. до н. е.) [3].

Архітектуру району можна поділити на житлово-господарську й церковну. Окреме місце в ній займають будівлі громадського характеру (школи, корчми, шпиталі) та виробничі споруди, зокрема вітряки, водяні млини тощо. Основним типом



Рис. 1. Свято-Іллінська церква.
Стобенський С. 1786 р.



Рис. 2. Миколаївська церква.
Автор невідомий. 1809 р.



традиційного житла всюди в Україні є хата, яка належить до так званого Breithausbau («широкий сільський житловий будинок»), відомого з Передньої Азії і Кавказу [1].

Найбільш багатим з мистецького погляду та найцікавішим видом народної архітектури є церковна. У церковній архітектурі виробився унікальний у світовій архітектурі принцип висотного розкриття внутрішнього простору, який дав змогу створити такі величні споруди як Миколаївська та Іллінська церкви в Новомиргороді.

Іллінська церква (архітектор С. Стобенський) – пам'ятник архітектури XVIII ст. національного значення (рис. 1).

Церква вважається найстарішою пам'яткою архітектури області. Збудована на кошти купця Миколи Годжія з цегли у перехідному стилі від бароко до класицизму у 1786 р. [8].

Іллінська церква є зразком тетракохногового храму. Це греко-візантійський тип культової архітектури, який знайшов певне поширення в Україні в другій половині XVIII століття. Як тетракохновий храм вона строго центрична, однокупольна з чотирма прибудованими апсидами. В плані вона має форму рівностороннього короткого хреста [8].

Купол на високому восьмигранному барабані увінчений главкою. Стіни церкви товсті, гладкі, висотою понад метр, закінчуються антаблементом з розетками. Стіни мають два ряди вікон, що розділяються плоскими пілястрами з невеличкими розкрепівками. Карнизи оточені фризом та невеличкими ліпними розетками. Композиція мас церкви має підкреслену ступінчастість.

Інтер'єр храму спокійний, врівноважений, логічно завершений та досить скромний. Внутрішній простір поділяється на три частини: вівтар, середня частина храму та



Рис. 4. Комплекс споруд лікарні. Паученко Я. В. 1910 р.

притвор. Головніша частина храму – вівтар, що відокремлений від середньої частини храму іконостасом. Ця частина храму відокремлюється невеликим підвищенням.

Іконостас має центральний вхід, прикрашений іконами: Благівіщення, Пресвятої Богородиці і чотирьох євангелістів. Над воротами розміщена ікона Таємної вечери. Праворуч від центральних воріт зображена ікона Спасителя та південні двері з зображенням архангела Михаїла, а ліворуч від Царських воріт – ікона Божої Матері та північні двері з зображенням архангела Гавреїла. На вершині іконостаса встановлений хрест із зображенням Ісуса Христа. Весь простір іконостаса заповнений іконами в позолоченій оправі. В центрі храму, вгорі на стелі, висить панікадило. Стеля має форму купола та розписана зображеннями ангелів та голубів у світло-голубих та пастельних тонах, виконаних архітектором-художником Стобенським С.

Миколаївська церква – пам'ятка архітектури XIX століття в Златополі (рис. 2). Була зведена в 1809 році на кошти Миколи Висоцького замість старої дерев'яної Успенської церкви [9].

Архітектурна пам'ятка побудована в стилі еклектики з пріоритетом неокласицизму. Церква являє собою велику потрійну споруду. У плані церква поділена на три частини: центральний квадратний об'єм, прямокутний притвір та напівкругла абсида. На західному боці споруди розміщено чотири колони, прибудовані на високому цоколі. Церква побудована з цегли. Декорована в стилі еклектики. За свідченнями джерел церква мала прибудовану дзвіницю, що зникла в радянський період.

Інтер'єр церкви стриманий з простими лаконічними формами. Відзначається іконостасом, який виготовлено з добре висушеного липового дерева з різьбленнями та деякими позолоченими елементами.

Особливим елементом інтер'єру є великий хрест (майже 2 м висотою) із зображенням на ньому розп'ятого Ісуса Христа, розташованого з північної сторони від Царських воріт.

Архітектурним шедевром Новомиргородського району є комплекс будівель міської лікарні ім. Ганни Дмитрян, який був спроектований архітектором Яковом Паученко. Лікарню заклали в 1910 р. (рис. 4).

Лікарня складається з комплексу будівель: лікувального корпусу, будівлі головного лікаря, електростанції і ще декількох господарських корпусів.

Будівля виконана в стилі модерн з вишуканим псевдо російським декором. Споруда цегляна, фундамент з тесаного граніту. Для зовнішнього викладання стін



Рис. 5. Гімназія. Чекмарьов, Архипов. 1836 р.

застосовували міцну, майже перепалену тесану червоно-буру фігурну цеглу марки «залізняк». Для внутрішньої кладки застосовували «червону» цеглу. Граніт та вапняковий перепал був основним матеріалом для фундаменту. Цоколь викладався з тесаного граніту.

У плані лікарня – прямокутної форми. Позаду споруди, на стилобаті, прибудовані дві прямокутні апсиди на флангах. Вся споруда горизонтально почленована виразним плінтом. Плінт складається з валиків. Орнамент бокового фасаду апсид та плінту виконані у вигляді мережива. Орнаментування лікарні схоже на вишитий хрестиком український рушник.

Просторі вікна на вертикальних фасадах апсид обрамлені наличниками та невеликими фронтонами. На передньому фасаді лікарні розміщені високі парні вікна та одинарні широкі, які прикрашені мережкою та рослинною декорацією, симетрично заповнюють простір стін та добре освітлюють приміщення.

Перехід переднього фасаду лікарні в боковий відділяється напівколонами. Головна частина споруди дещо завищена порівняно над усім комплексом будівлі. По центру переднього фасаду будинку прибудовано ганок, що є головним входом в лікарню. Ганок складається з трьох арочної конструкції на чотирьох стовпах з грушоподібною шапкою. Вся конструкція виглядає ніби склепіння з декоративним оздобленням. Саме ганок виступає елементом українського модерну.

Дах – шатрового типу з підвищеним коньком та двома вентиляційними шахтами, що мають невеликі фронтони. Карниз прикрашений своєрідним різьбленим орнаментом. Ринви, жолоби та водостоки також художньо оздоблені.

Монолітна цегляна будівля з вишуканим декором, що нагадує українські традиції, рельєфом у вигляді виноградної лози являє собою гармонійну, просторово-закінчену споруду.

Інтер'єр споруди стриманий. Гладкі білі стіни та стеля.

Будинок лікаря – прямокутної форми. Головний вхід побудований у формі арки, над якою викладені чотири напіврозетки. По арці спадають безліч променів орнаменту, що переходять в три ряди концентричних валиків. Вхід розташований збоку будівлі. Кутова колона на вході надає причілку парадності.

Вікна мають форму арки, обрамлені наличниками. Задні та бокові вікна оздоблені восьмипелюстковими розетками, передні мають рослинний орнамент, що символізує дерево життя. Оздоблення лікарні та будинку лікаря дещо відрізняються між собою формами.



Рис. 6. Інтер'єр старовинної української хати XVIII – XIXст.

Гімназія в м. Златопіль – архітектурна па'ятка XIX ст. Побудована в 1836 р. Архітектор Чекмар'єв (за іншими даними Архипов) (рис. 5).

Споруда виконана в стилі еклектики. Гімназія побудована з цегли, у плані складається з двох споруд прямокутної форми. Має два головних входу. Головні фасади обох будівель симетричні, з двохповерховими вежами в центрі. Кожна з веж має невеличкий дах. Обидва входи мають форму арки з пілястрами. Півциркульні вікна, на другому поверсі веж, оздоблені парними пілястрами, та одне кругле вікно над ними. На першому поверсі віконні прорізи – лучкові. Декор фасаду цегляний у вигляді геометричних архітектурних елементів та ліпного рослинного візерунку.

Інтер'єри архітектурних споруд району відповідали своїй епосі. Від інтер'єрів історичного часу мало що збереглося.

Новомиргородський район в цілому характеризується як сільськогосподарський район. Тому необхідно звернути увагу на особливості сільського житла.

Внутрішнє планування українського житла, традиції якого сягають давньоруського періоду, характеризувалося у XII – XIII ст. повсюдною типологічною єдністю [5].

Вариста українська піч завжди займала внутрішній кут хати з одного боку від вхідних дверей і була обернена своїм отвором до фасадної стіни, в якій були вікна (рис. 6). По діагоналі від печі влаштовували парадний кут, де розміщували ікони, прикрашені тканими або вишиваними рушниками, обвішані цілющим зіллям та квітами; перед ними вшали лампадку [4].

Для інтер'єру житла Новомиргородського району характерним є виготовлення спеціальних полицок для ікон та цілих домашніх іконостасів.

Житло умовно можна поділити на такі зони: робочу – це піч, ложник, мисник; обрядову – стіл; побутову – піл, ослони, лава.

У XVII – XVIII століттях на будинках зображували орнамент навколо вікон і дверей. Розмальовували червоні квіти тюльпанів. Посередині вікон зображувався фігурний хрест та два вінки над міжвіконням чолової стіни.

У кутку причілкової стіни напроти печі, ставили стіл, а попід тильною стіною – довгу дерев'яну лаву. Над столом розміщувалися ікони, прикрашені вишитими рушниками та засушеними квітами.



Рис. 7. Глиняна макітра, глиняні горщики, тиква

Піл будувався з дерев'яного настилу, розміщувався між піччю та причілковою стіною. Удень він слугував для хатньої роботи, а вночі використовувався як ліжко для родини. Уждовж причілкової та чільної стін ставилися лави, які у святкові дні застиляли ряднинами, а заможні селяни – килимами.

Над дверми або збоку них прикріплювали дерев'яні полки, на які ставили посуд, а інколи невеликі шафи (мисник).

Найархаїчнішим елементом у сучасних сільських хатах досі залишається лежанка. Матеріалом, з якого виготовляли лежанку, була глина з домішками соломи, з часом почали використовувати цеглу. Піч найчастіше розмальовували чудовими візерунками. Для Новомиргородського району характерною була піч, що мала форму зрізаної піраміди, – у вигляді нависаючого над припічком коша.

Предмети побуту є обслуговуючим додатком житлово-поселенського комплексу. Необхідно відмітити високий рівень спеціалізації певних видів предметів побуту та їх функціональне розмежування.

Предмети побуту Новомиргородського району для зберігання і переробки зерна та борошна були дерев'яними (бондарні вироби – бочки) та солом'яними (солом'яники – сплетені солом'яні скрутні вузькими стрічками). Для просіювання грубого борошна використовували крупно сітчане сито, а для просіювання більш тонкого пшеничного борошна – сито з мілкою сіткою. Борошно сіяли в невеличкі коритця, виготовлені з цільного відрізка деревини.

Коритця, здебільшого, мали прямокутну форму. Половинку осинової розколотої колоди видовбували з плоскої сторони теслом. Коритце, яке представлено в Новомиргородському краєзнавчому музеї, має довжину – 57 см, ширину – 35см, висоту – 15 см.

Предмети, які використовували жителі Новомиргородського району для приготування їжі, склалися з глиняного і металевого посуду. З поміж них варто виокремити макітру.

Макітра – це широкий конусоподібний глиняний горщик з випаленої глини. Посуд має шершаву внутрішню поверхню, що забезпечує гарне перетирання маку

та інших зерен. За своєю формою макітра використовувалась широка, роздута та об'ємна. Найширше місце посуд має біля вінця. Макітра має ручку (рис. 7).

Зовні прикрашена простим лінійним візерунком, оскільки посуд для повсякденного використання не мав потреби в більш естетичному орнаментальному вирішенні. Є експонати в краєзнавчому музеї м. Новомиргорода з хвилястим візерунком. Макітра може слугувати як окремий елемент посуду з кераміки, а може бути частиною сервізу.

Горщик – глиняний посуд, призначений для зберігання борошна чи приготування їжі в печі. Посуд широкий, округлий за формою з широким вінчиком. Здебільшого розмір посуду – середній або великий для зберігання більшого об'єму продукту.

Тиква – гончарний виріб, виготовлений з глини, складний за своїм виконанням, призначений для зберігання вина або інших рідин. Посуд утворений як поверхня обертання з вузьким вінчиком. Тикву декорують ангобами: наноситься шар кольорової глини на поверхню виробу за обраним сюжетом. Тиква має носик та ручку-вуха для зручного наливання.

Пізніше на території Новомиргородського району для приготування їжі почали використовувати казани та емальовані зсередини чавунні котли.

До північного начиння, що використовувалося жителями Новомиргородщини, належали коцюба Г-подібної форми, для зручного вигортання золи, адже пів часто топилася соломною, та рогачі, якими витягали горщики з печі. Робоча частина рогачів залізна, тримає дерев'яний. Щоб вигрібати жар застосовували дерев'яну палицю – гожу.

Висновки. В процесі дослідження виявлено особливості архітектури, дизайну інтер'єру та предметів побуту Новомиргородського району Кіровоградської області, особливості формоутворення яких відповідали загальним етапам розвитку країни. Найбільше збереглися за своєї естетичної цінності для регіону такі будівлі: Іллінська та Миколаївська церкви, лікарня ім. Ганни Дмитрян, Златопільська гімназія.

Традиційний інтер'єр української хати в більшості є типовим для всіх регіонів України, проте має і певні унікальні особливості. Щодо інтер'єру будівель на території Новомиргородського району – вони мають ознаки, характерні для Центральної України.

Предмети побуту, які використовувалися на території Новомиргородського району, відрізняються своїм функціональним призначенням, мають особливості виготовлення та характерний рослинний орнамент – лінійний або хвилястий візерунок. Серед специфічних предметів побуту Новомиргородського району виокремлюють макітру, глечик, тикву, коцюбу та рогачі.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому, поглибленому вивченні архітектурних пам'яток, дизайну інтер'єру та предметів побуту Новомиргородського району, що дасть змогу проаналізувати витвори мистецтва в різних аспектах та визначити фактори та умови їх виникнення та формування.

Література

1. Данилюк А. Давня архітектура українського села: етнографічний нарис / А. Данилюк. – К. : Техніка, 2008. – 256 с.
2. Історія Новомиргородського району / упорядкув. О. В. Мокрицький. - Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2004. - 202 с.

3. Колодяжный А. Златополь / А. Колодяжный. – К. : «Крик журавлей», 1993. – 271 с.
4. Наулко В.І. Культура і побут населення / В.І. Наулко, Л.Ф. Артюх, В.Ф. Горленко та ін. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.
5. Омельчук І. В. Рідний край : Історико-краєзнавчі дослідження / І.В. Омельчук. - К.: КМЦ «Поезія», 2004. – 492 с.
6. Чабан А. Ю. Історія Середньої Наддніпрянщини/ А.Ю. Чабан. – Черкаси: «Вертикаль», 2011. – 640 с.
7. Чайковська Л. Природа Новомиргородщини : подарункове видання // «Поліграфічні послуги». - 2013. - С. 7-11.
8. Іллінська церква (Новомиргород) [Електронний ресурс] // Кіровоградщина туристична. – Режим доступу: <http://tourism.kr-admin.gov.ua/index.php?q=Object/56.html>
9. Миколаївська церква (Новомиргород) [Електронний ресурс] //Храми Новомиргорода. - Режим доступу: [http://library.kiwix.org/wikipedia_uk_all/A/%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%86%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B2%D0%B0%20\(%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4\).html](http://library.kiwix.org/wikipedia_uk_all/A/%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%86%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B2%D0%B0%20(%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4).html)

ПРОЕКТИРОВАНИЕ ОБЩЕСТВЕННЫХ ИНТЕРЬЕРОВ. ЭТАПЫ ПРОЕКТНЫХ РАБОТ

Аннотация: Данная статья посвящена вопросу этапов работ по проектированию общественных интерьеров. Рассмотрены особенности и смысл каждого из этапов, а так же актуальность этого вопроса.

Ключевые слова: этапы проектирования, клаузура, концепция, эскиз.

Пространство для дизайнера по интерьерам – это чистый холст, на котором он создает свой проект. И от того на сколько грамотно будет решено пространство зависит удобство его эксплуатации.

Дизайнер по интерьерам несет ответственность за то, чтобы оформление интерьера целенаправленно воздействовало на ощущения людей, которым предстоит там жить, работать и отдыхать, а так же было связано с архитектурным ансамблем и географическим положением.

Необходимо ориентироваться на комплексный системный подход в решении поставленных задач, что поможет не только получить необходимую информацию, но и научит самостоятельно, наиболее глубоко разбираться в теоретическом и исходном материале, применяя полученные знания в собственных проектах и будущей профессиональной деятельности.

Работа над проектом разделена на V этапов, которые помогают последовательно, шаг за шагом создавать проект.

I. Аналитико-целевой этап – изучение объекта проектирования и анализ предпроектной ситуации.

Аналитико-целевой этап служит основой для подготовки реферата по теме проекта. В реферате на основе изучения отечественных и зарубежных аналогов объекта проектирования необходимо продемонстрировать анализ современных тенденций в решении подобных задач .

Данный этап дает начальный толчок к созданию мысленного художественного образа проектируемого интерьера, а также способствует выработке проектной концепции.

II. Эскизно-композиционный этап – это выработка и формулировка проектной концепции. На этом этапе прорисовываются идеи и образы объекта проектирования, выполняют клаузуры.

Как и поэзия концептуальные тексты являются образными и создают вдохновение для дизайнерского проекта. В нашей профессии к концепции невозможно подходить линейно, она требует исследовательского подхода.

Концептуальные тексты содержат в себе несколько компонентов. Первый компонент представляет собой формулировку идеи, которая начинает процесс дизайна. Каковы движущие факторы, запускающие творческий процесс? Что является вдохновением, движущим дизайнерский проект? Определились с вдохновением,

важно перевести інформацію на язык дизайна. Для преобразования вдохновения в форму используются описание основных предпосылок визуальной концепции в терминах элементов и принципов дизайна. Чтобы еще более усилить концептуальную формулировку необходимо связать вдохновение и абстрактный язык дизайна с конкретными идеями, т.е. тем, как абстрактные элементы и принципы будут связаны с архитектурными деталями, планировкой пространства и отделкой. [1, с.80]

Умение грамотно исполнять эскизы- надежный инструмент в руках дизайнера. Именно на этапе эскизов и набросков формируется первоначальный образ ваших интерьеров, который в дальнейшем может дополняться и улучшаться.

III. Проектно-конструкторский этап – моделирование эскиза проекта; разработка комплекса художественно-проектной документации проекта; планирование проектной работы; выполнение чертежей.

Один из самых объемных и важных этапов. Именно сейчас вырисовывается готовый образ вашего проекта, и подготавливаются чертежи и перспективные виды.

Проектно-конструктивная разработка проекта – это процесс проектирования, включающий в себя разработку объемно-планировочного, конструктивного решений и создание образно-выразительной композиции с обязательным учетом на всех уровнях меры экономической (социально-экономической или социальной) целесообразности. В результате материализуется модель объекта, его *художественный образ*. Модель контролируется как художественным замыслом, так и функциональными требованиями. [2, с.92-95]

IV. Архитектурно-графический этап – оформление дизайн- проекта. Применение дизайнерской графики и компьютерных технологий проектирования.

На данном этапе завершается подготовка графического материала, отображающего содержание проекта. Формируется общая идея о том, как будет представлен проект, что и в каком объеме, масштабе, графике необходимо изложить в зрительном ряду – проектной экспозиции.

V. Рефлексивный этап – анализ, сравнение и теоретическая систематизация проведенной работы по созданию проекта. Защита авторского проекта.

Визуальный способ презентации не является единственным, дизайнерам и проектировщика необходимо оттачивать свое *ораторское мастерство* при проведении презентации еще и устным способом. Лучший способ подготовиться к этому заключается в том, чтобы вы могли четко представлять себе, почему вы сделали каждый выбор, и как все эти выборы отразятся друг на друге, а так же на всем проекте и оценке зрителей.

Указанная последовательность этапов дизайн- проектирования отличается выделением четкой программы и алгоритма действий. Она помогает в выполнении проекта пошагово, переходя от этапа к этапу не упуская важных деталей в работе над проектом. А так же помогает в формировании плана работы над последующими проектами в вашей профессиональной деятельности.

Литература:

1. Абоимова И.С. Дизайн – проектирование интерьера общественной среды. Офис: учебно-методическое пособие/ И.С. Абоимова. – Н. Новгород: ВГИПУ, 2011. – 80 с.

2. Ахмедова Е.А. Архитектурно-градостроительное образование в ведущих зарубежных школах: тенденции и направления адаптации опыта в российской высшей школе// *Фундаментальные исследования*.- 2007.- №7.- С. 92-95.



Дубінін Д.В.

Київський національний університет
будівництва і архітектури,
аспірант, кафедра організації будівництва

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: будівництво, будівельне підприємство, ресурси.

Key words: legal form, construction, construction enterprises, organizational structure

На сучасному етапі розвитку України, що характеризується постійними політичними, фінансово-економічними змінами, спрямуванням країни до європейських та регіональних структур, наслідком чого стало коригуванням законодавчої та нормативної бази, падіння попиту на будівельну продукцію практично всі будівельні підприємства постають перед питанням щодо доцільності використання у власній діяльності стратегічного управління.

В умовах мінливого зовнішнього середовища керівництву підприємства складно не тільки визначити стратегію розвитку, але й здійснювати оперативне управління. Ці умови вимагають нового якісного підходу до визначення стратегічних завдань.

Існує безліч стратегій, які формуються у процесі розвитку підприємства. Їх поділяють за масштабом, напрямком діяльності, рівнем прийняття стратегічних рішень, термінами реалізації, способами та ресурсами забезпечення розвитку, способами досягнення конкурентних переваг. Стратегія підприємства відрізняється в залежності від ринкової позиції, галузі, темпів розвитку, розміру, стадії життєвого циклу тощо.

Стратегія значно залежить від наявності та доступності ключових ресурсів (матеріально-технічних, трудових, інформаційних, фінансових тощо) для будівельного підприємства. Тому управління ресурсним забезпеченням

будівельного підприємства в динамічних умовах, при наявності обмеженості ресурсів має надзвичайно важливе значення для будівельного підприємства. На сьогодні в Україні характерним є те, що більшість будівельних підприємств не мають ефективної ресурсної стратегії.

При розробці системи управління будівельним підприємством та визначенні показників оцінювання системи ресурсного забезпечення, доцільно використати функціональний підхід, тобто враховувати забезпечення ефективності будівельного процесу окремо за функціональними складовими. Функціонування будівельного підприємства вимагає досягнення ефективної взаємодії між усіма підсистемами, з метою оптимального розподілу ресурсів, під дією факторів впливу зовнішнього і внутрішнього середовищ, з ціллю забезпечення стійкої конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Для забезпечення ефективності роботи підприємства слід забезпечити ефективність роботи кожної з його підсистем та їх взаємодію. При цьому слід враховувати, що будівельний процес вимагає консолідації зусиль багатьох учасників інвестиційно-будівельного процесу, тому для досягнення ефективності ресурсного забезпечення будівельного об'єкту, необхідно створити систему комплексного керування та взаємодії підсистем багатьох підприємств, що задіяні у процесі виконання підрядних робіт, матеріально-технічного постачання, проектування, фінансування тощо.

Майбутнє підприємства в конкурентному середовищі можна описати за допомогою ієрархії стратегій А.А.Томпсона і А.Дж. Стрікленда, в якій виділяються наступні рівні [3, с. 145]:

а) корпоративна (загальна, портфельна) стратегія – визначає загальний план управління диверсифікованим підприємством. Вона охоплює всі сфери його діяльності, окреслює загальний напрям розвитку;

б) ділова стратегія – зосереджена на управлінні успішною діяльністю в одній із сфер бізнесу. Мета її полягає в досягненні довготривалих ділових переваг;

в) функціональна стратегія – конкретизує деталі в загальному плані розвитку визначення підходів, дій щодо управління підрозділами, функціями. Спрямована на ефективне використання їх ресурсів у межах реалізації загальної стратегії;

г) операційна стратегія – визначає принципи управління ланками організаційної структури, способи вирішення стратегічно важливих оперативних завдань (закупівля, управління запасами, ремонт, тощо).

На кожному з названих рівнів підприємству потрібно мати чітку систему планування, організації та контролю ресурсів, як базису подальшого розвитку.

Висновки. Таким чином українські будівельні підприємства потребують розробки та впровадження у практику господарювання системи управління ресурсним забезпеченням, що стане однією з конкурентних переваг. Це дозволить побудувати стабільну стратегію розвитку і частково виключити помилки створення стратегії.

Література.

1. Анін В.І. Оптимізація стратегій будівельної організації в ринкових умовах : монографія / В.І. Анін. – К.: «Ратібор», 2004. – 242 с.
2. Collis D. J., Montgomery C. A., Competing on Resources, Harvard Business Review, 2008, July-August, pp. 140—150.

3. Катькало, В.С. Ресурсная концепция стратегического управления: генезис основных идей и понятий [Текст] / В.С. Катькало // Вестник С.- Петерб. ун-та. – 2002. – № 4 (32). – С. 20-40.
4. Тридід О. М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства: монографія /О. М. Тридід. — Харків: ХДЕУ, 2002. — 364 с.

Чайковская Людмила Александровна

Доктор сельскохозяйственных наук,
главный научный сотрудник.

Научно-исследовательский институт
сельского хозяйства Крыма,
Симферополь, Крым

Овсиенко Ольга Леонидовна

Научный сотрудник.

Научно-исследовательский институт
сельского хозяйства Крыма,
Симферополь, Крым

СКРИНИНГ ШТАММОВ ФОСФАТМОБИЛИЗУЮЩИХ БАКТЕРИЙ, ВЫДЕЛЕННЫХ ИЗ ЧЕРНОЗЕМА ЮЖНОГО

Аннотация. Проведена оценка фосфатрастворяющей активности штаммов бактерий, выделенных из чернозема южного. В условиях вегетационных опытов выявлено положительное влияние этих штаммов на продуктивность и высоту пшеницы озимой: прибавка составляла до 30 % и 28 % соответственно по сравнению с контролем.

Ключевые слова: фосфатмобилизующие бактерии, озимая пшеница

Key words: phosphate mobilizing bacteria, winter wheat.

Актуальным направлением современного земледелия является экологизация, один из важных аспектов которой – это применение микробных удобрительных препаратов. Микроорганизмы, на основе которых созданы биопрепараты, оказывают комплексное влияние на растения: стимулируют их рост и развитие, подавляют развитие фитопатогенов, улучшают минеральное питание, повышают устойчивость к стрессам [1, 3-5]. Микробные удобрения насыщают почву питательными веществами и полезными микроорганизмами, что способствует улучшению питания растений, структуры почвы и повышению ее биологической активности. Это экологически безопасные препараты, которые не загрязняют окружающую среду.

В последние десятилетия особенное значение приобрели исследования, направленные на разработку препаратов на основе микроорганизмов, трансформирующих труднорастворимые фосфаты. Способность бактерий превращать труднорастворимые фосфаты в соединения, доступные для растений, рассматривается как важный механизм положительного действия на их фосфорное питание [3]. В отделе микробиологии Института сельского хозяйства Крыма проводятся работы по селекции штаммов почвенных микроорганизмов и созданию удобрительных препаратов на их основе. В процессе исследований из чернозема южного выделены эффективные штаммы бактерий, способные трансформировать труднорастворимые фосфаты в соединения, доступные для растений. Для дальнейшей работы отобран перспективный технологичный штамм *Enterobacter nimipressuralis* 32-3, раскрыт механизм его

воздействия на растения. Установлено, что этот штамм является продуцентом органических кислот и фермента (щелочной фосфатазы), что способствует превращению труднорастворимых фосфатов в соединения, усвояемые растениями. На основе *E. nimipressuralis* 32-3 создан препарат Фосфоэнтерин [7,8]. Поисковые работы по выделению перспективных ризосферных штаммов фосфатмобилизующих бактерий продолжаются и в настоящее время.

В статье представлены результаты скрининга штаммов фосфатмобилизующих бактерий, выделенных из ризосферы (чернозем южный карбонатный) пшеницы озимой. Выделение штаммов проводили на агаризованной глюкозо-аспарагиновой среде с добавлением $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$. Коэффициент удельной фосфатрастворяющей активности штаммов ($\text{Kr} = \text{радиус зоны растворения фосфата} / \text{радиус колонии}$) рассчитывали по методике Малиновской [5]. Эффективность воздействия штаммов на продуктивность и рост растений определена в условиях вегетационных опытов, культура – пшеница озимая. В качестве субстрата для выращивания растений использован простерилизованный вермикулит, в который вносили нерастворимые соединения фосфора – $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$. Предпосевную инокуляцию семян проводили суспензией выделенных штаммов, для сравнения использован контроль (без инокуляции) и производственный штамм *E. nimipressuralis* 32-3. Растения выращивали в теплице в течение семи недель, для подкормки использовали раствор Прянишникова (без добавления соединений фосфора). Повторность опытов – пятикратная.

Для исследований отобраны штаммы бактерий, характеристика которых представлена в таблице 1. Каждый из них образовал в агаризованной питательной среде зону растворения труднорастворимых фосфатов, диаметр которой составлял от 3мм до 12 мм.

Расчет коэффициента удельной фосфатрастворяющей активности (Kr) штаммов показал, что его величина колеблется в пределах 1,2 – 6,1. Наибольшая ве-

Таблица 1
Фосфатрастворяющая активность выделенных штаммов

№	Номер штамма	Диаметр зоны растворения, мм	Диаметр колонии, мм	Kr	Степень фосфат-растворяющей активности
1	1201	6,0	3,3	1,8	высокая
2	1202	6,5	4,0	1,6	высокая
3	1203	8,0	1,3	6,1	высокая
4	1204	3,0	0,9	3,3	высокая
5	1205	6,0	1,2	5,0	высокая
6	1206	5,5	4,5	1,2	средняя
7	1207	5,5	4,2	1,3	средняя
8	1208	5,5	4,0	1,4	средняя
9	1209	6,5	5,0	1,3	средняя
10	1210	6,5	5,5	1,2	средняя
11	1211	12,0	6,0	2,0	высокая
12	1212	7,5	4,0	1,9	высокая
13	1213	7,0	1,5	4,7	высокая
14	1214	13,0	3,0	4,3	высокая

Таблица 2

Влияние предпосевной инокуляции семян на продуктивность пшеницы озимой в условиях вегетационного опыта

№	Вариант	Сухая масса (г/растение)				Высота	
		побеги		корни			
		г	%	г	%	см	%
1	Контроль (б/и)	0,50	100	1,18	100	20,3	100
2	<i>E.nimipressuralis</i> 32-3	0,65	130	1,25	106	24,9	122
3	1201	0,60	120	1,20	101	20,8	102
4	1202	0,52	104	1,24	105	19,0	93
5	1204	0,61	122	1,28	109	22,2	109
6	1205	0,65	130	1,35	114	23,7	117
7	1211	0,49	98	1,08	91	23,2	114
8	1212	0,62	124	1,28	108	23,9	118
9	1213	0,60	120	1,22	103	24,4	120
10	1214	0,65	130	1,36	115	26,0	128
	НСП ₀₅	0,050		0,150		2,48	

личина **Кг** отмечена для штаммов 1203, 1204, 1205, 1213 и 1214 – 6,1; 3,3, 5,0; 4,7 и 4,3 соответственно.

Для исследований в условиях вегетационных опытов были отобраны 8 штаммов: 1201, 1202, 1204, 1205, 1211, 1212, 1213 и 1214 (табл. 2). Полученные результаты свидетельствуют о том, что изучаемые штаммы оказали положительное воздействие на продуктивность молодых растений пшеницы озимой. Так, у бактеризованных растений возрастала сухая масса побегов и корней: на 4 – 30 % и 3-15% соответственно по сравнению с контролем. Исключение составил лишь штамм 1211: отмечено снижение массы сухих побегов и корней пшеницы против контроля.

Следует отметить, что применение некоторые штаммов позволило получить результаты близкие к показателям производственного штамма *E. nimipressuralis* 32-3. Так, использование штаммов 1205, 1214 и *E. nimipressuralis* 32-3 для предпосевной инокуляция семян способствовало увеличению сухой массы побегов по сравнению с контролем на 30 %. Подобное влияние перечисленные штаммы оказали и на прирост сухой массы корней пшеницы: показатели возрастали на 14 – 15 % по сравнению с контролем (*E. nimipressuralis* 32-3 – на 6 %).

Как правило, ризосферные микроорганизмы характеризуются комплексным воздействием на растения [6]. Потому представляло интерес выяснить влияние изучаемых штаммов на высоту растений пшеницы. Полученные результаты свидетельствуют, что многие из них обладают ростстимулирующим воздействием: высота растений возросла на 14 – 28 % по сравнению с контролем. А применение штамма 1214 позволило получить показатели, которые превышали воздействие производственного штамма (см. табл. 2).

Завершая обсуждение полученных результатов необходимо отметить, что получены достоверные данные положительного воздействия выделенных штаммов на продуктивность и высоту пшеницы озимой в условиях вегетационных опытов:

прибавка составляла до 30 % и 28 % соответственно по сравнению с контролем. Использование двух штаммов (1205 и 1214) позволило получить прирост сухой массы побегов на 30 %, что соответствовало воздействию производственного штамма. К тому же, штамм 1214 способствовал увеличению высоты растений пшеницы на 28 % против контроля, что свидетельствует о его ростстимулирующем воздействии.

Литература

1. Завалин А.А., Алметов Н.С. Применение биопрепаратов и биологический азот в земледелии Нечерноземья. М.: ВНИИА, 2009. 152 с.
2. Малиновская И.М. Определение фосфатрастворяющей активности микроорганизмов на жидкой и агаризованной средах // Агроекол. журн. 2002. №3. С. 68–71.
3. Мікробні препарати у землеробстві. Теорія і практика: Монографія / За ред. В.В.Волкогона. К.: Аграрна наука, 2006. 312 с.
4. Новые технологии производства и применения биопрепаратов комплексного действия / Под ред. А.А. Завалина, А.П. Кожемякова. – СПб: ХИМИЗДАТ, 2010. – 64 с.
5. Тихонович И.А., Проворов Н.Н. Сельскохозяйственная микробиология как основа экологически устойчивого агропроизводства: фундаментальные и прикладные аспекты // Сельскохозяйственная биология. 2011. №3. С.3-9.
6. Шапошников А.И., Белимов А.А., Кравченко Л.В., Виванко Д.М. Взаимодействие ризосферных бактерий с растениями: механизмы образования и факторы эффективности ассоциативных симбиозов // Сельскохозяйственная биология. 2011. №3. С.16-22.
7. Chaikovska L.A. The Research on Phosphate Mobilizing Bacteria from Soils of Southern Ukraine // Journal of Life Sciences (David Publishing Company, Lybertyville, Illinois, USA), V. 5, № 7, 2011 (Serial Number 39), p. 509-512.
8. Chaikovska L.A., Klyuchenko V. V., Ovsyenko O. L., Baranska M. I. The use of phosphate mobilizing bacterium and mineral fertilizers by cultivation of winter wheate in agroclimatic conditions of Crimea (Ukraine) // Annales of the University of Craiova: Agriculture, Montanology, Cadastre series. – Vol. 41, № 1. – Craiova, Romania. – 2011. – P.168-170.

**Parkhomenko T.Y.**

Candidate of Science, Senior researcher, scientific secretary,
Research Institute of agricultural of Crimea,
Simferopol, Crimea

THE COLLECTION OF NATIVE STRAINS OF MICROORGANISM WITH ANTAGONISTIC PROPERTIES TO AGENT OF PLANTS DISEASES

Key words: microorganisms, strain, *Bacillus*, antagonistic activity.

The biological control of bacterial and fungal agents of plant diseases by native strains of microorganisms with antagonistic properties is one of the perspective methods in plant defense. Investigation of native compounds produced by microorganisms is relevant, because to the large number of unique, highly bioactive metabolites with antagonistic activities. The factors of antagonistic activity of representatives of the genus *Bacillus* are polyketides (bacillaene, difficidin), plant growth hormones, terpenoids, isocoumarins, miscellaneous metabolites, cyclic lipopeptides, peptides and others [1, 2, 3].

The aim of our work was created the collection of microorganisms with antagonistic activity to the plant pathogen fungi, identified strains and studied the properties of the collection strains.

In the work we used the standard microbiological and biochemical methods [4]. For identification used standard and new methods of molecular biology – nucleotide analysis of 16S rRNA and methods AFLP – PCR: Rep-PCR: ERIC-PCR, BOX-PCR, saAFLP [5,6,7].

Collection of microorganisms with antagonistic activity to pathogens of plants counts more than 60 strains. All these strains have been obtained from native ecological niches – surface of seeds of tomato, melon, carrot, corn; rhizosphere of winter wheat, barley, tomato, cabbage; nodules of soybean and chickpea; bulbs of tulips.

It has been identified 21 new strains by molecular biological methods. These strains belong to the species: *Bacillus subtilis*, *B. amyloliquefaciens*, *B. mojavensis*, *B. pumilis*, *B. atrophaeus*, *B. axarquiensis* and *Paenibacillus polymyxa* [8].

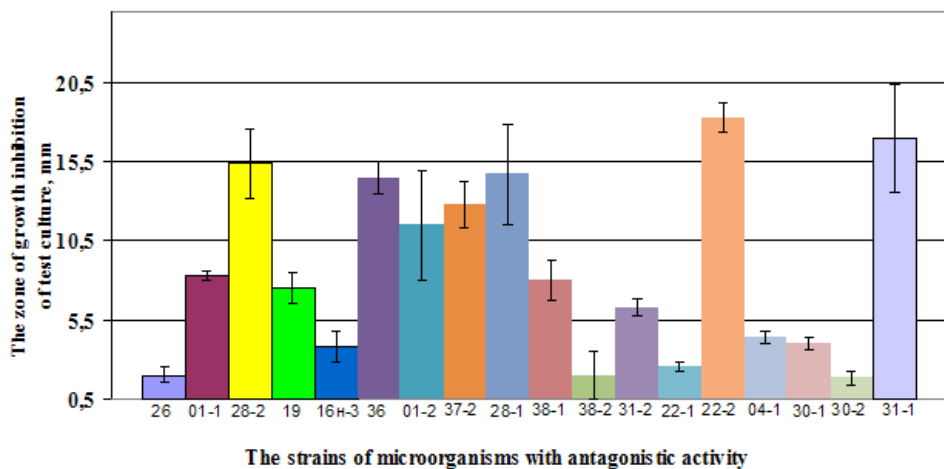


Figure 1. The antagonistic activity of the investigated strains against *Fusarium moniliforme*

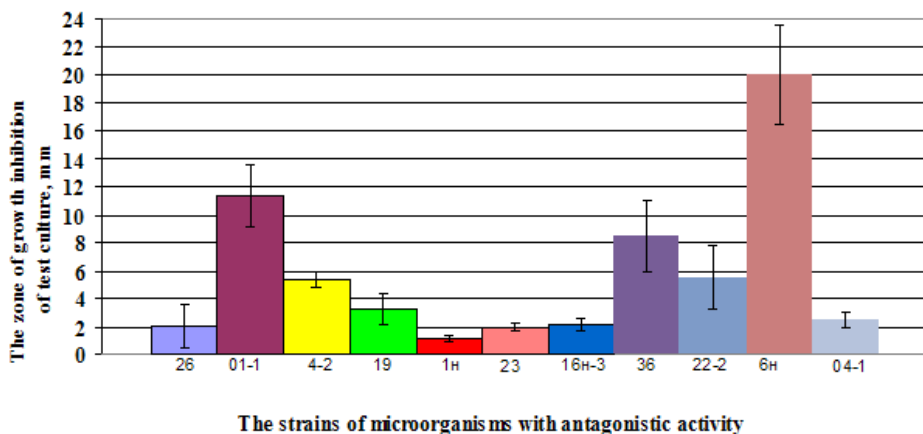


Figure 2. The antagonistic activity of the investigated strains against *Eupennillium meridianum*

The collection microorganisms have different level and spectrum of antagonistic activity. The strains *B. amyloliquefaciens* 01-1, 36, 37-1, 28-2, *B. mojavensis* 31-1, *B. axarquiensis* 28-1, 22-2 was effective against *Fusarium moniliforme* (fig. 1).

The strains of *B. amyloliquefaciens* 4-2, 37-1, *Bacillus sp.* 37-2, 38-1, 38-2, *B. axarquiensis* 22-2, 28-1 inhibited the growth of *Fusarium glumarum*. Activity to *F. poea* have shown the strains *B. amyloliquefaciens* 01-1 and 36, zones of inhibition of growth of test culture are 9,8 mm and 7,2 mm, accordingly. The growth of *E. meridianum* inhibited the strains *B. amyloliquefaciens* 01-1, 4-2, 36 and *B. mojavensis* 6h (fig. 2).

The growth of phytopathogen fungi *Penicillium veridicatum* investigated strains inhibited on the level of referent strain *B. subtilis* D-26.

The strains *B. amyloliquefaciens* 01-1, *B. pumilis* 01-2 and *B. atrophaeus* 1n more effective inhibited the growth of agent of grape disease *Macrophoma flaccida* then referent strain *B. subtilis* D-26 (fig. 3).

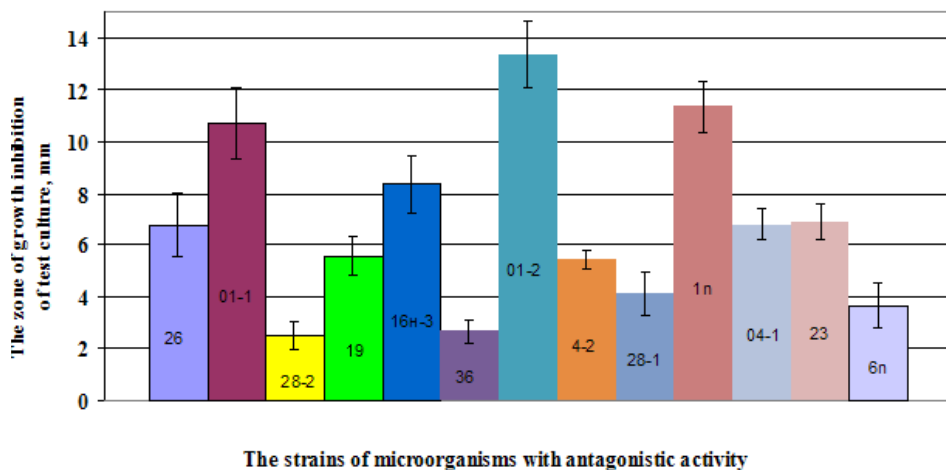


Figure 3. The antagonistic activity of the investigated strains against *Macrophoma flaccida*

As have been shown by correlation analysis of antagonistic activity of strains against two fungi – *F. glumarum* and *F. moniliforme*, the one has not depended from species of microorganism (fig. 4). Investigated strains on the basis of activity divide into four groups. The group number four has the low level of similarity with other groups – coefficient is 0,2 (fig. 4). The strains *B. amyloliquefaciens* 36, 4-2, *B. axarquiensis* 22-2, 28-1, *Bacillus sp.* 37-2, 38-1 belongs to this group.

The first group includes 8 strains and consist from two subgroups with the coefficient of similarity between them is 0.78. Into subgroup 1.1. belong strains *B. subtilis* D-26, 19, *B. amyloliquefaciens* 01-1, *Bacillus sp.* 31-2. To subgroup 1.2. belong *Bacillus sp.* 22-1, 16n-3, *B. atrophaeus* 1n, *B. mojavensis* 30-1. The level of similarity between first and second group was 0,62. To second group belong three strains – *B. atrophaeus* 23, *Bacillus sp.* 30-2, *B. thuringiensis* 0376p.o. The third group has coefficient of similarity with first and second group 0,50 and includes *Bacillus sp.* 38-2, *B. mojavensis* 6n, 4-1 and *B. thuringiensis* 0408.

Analysis of the ecological niches and geography of obtaining these strains do not show any correlation between species of investigated strains and antagonistic activity. For example the strains of first group have been obtained from surface of seeds of tomato – 3 strains, from rhizosphere of tomato plants – 2, from nodules of chickpea – 2. The composition of strains in fourth group has been interesting. The three strains were obtained from rhizosphere (cabbage, barley, corn) from different region of Ukraine – Lugansk, Crimea and Kirovograd. Other strains were obtained from surface of seeds – melon, tomato, carrot.

The presence of bacilysin – synthase and part of surfactin – synthase gen was shown for strains *B. pumilis* 01-2, *B. axarquiensis* 28-1, *B. mojavensis* 4-1 *B. amyloliquefaciens* 01-1, 45-2, 36, 43.

Thus, the new native strains of microorganisms with antagonistic properties to different fungal agents of plants diseases were selected.

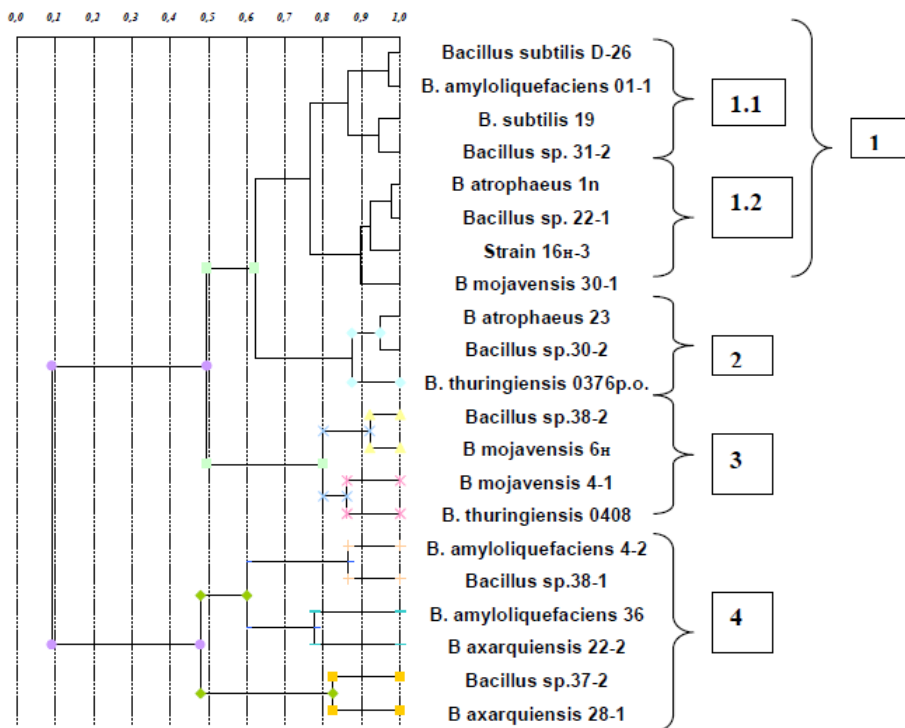


Figure 4. Dendrogram of antagonistic activity collection strains of genus *Bacillus*.

References

1. Romano A., Vitullo D., Senatore M., Lima G., Lanzotti V. Antifungal Cyclic Lipopeptides from *Bacillus amyloliquefaciens* Strain BO5A // *Journal of Natural Products*. 2013., – Vol. 76, p. 2019-2025.
2. Staunton J., Weissman K. J. Polyketide biosynthesis: a millennium review // *Nat. Prod. Rep.* 2001, – Vol.18, p. 380–416.
3. Hamdache A., Lamarti A., Aleu J., Collado I. G. Non-peptide Metabolites from the Genus *Bacillus* // *Journal of Natural Products*. 2011., – Vol. 74, p. 893-899.
4. Smirnov V.V., Reznik S.R., Soroulova I.B. Methodical recommendations for isolation and identification of the genus *Bacillus* bacterium of humans and animals. Kyev.: Institute of microbiology and virology, 1983. – 51p.
5. Louws F.J., Fulbright D.W., Stephens c.t., de Bruijn F.J. // *Appl. environ. Microbiol.* – 1994. – T. 60., c. 2286–2295.
6. Zotov V.S., Punina N.V., Khapchaeva S.A., Didovich S.V., Melnichuk T.N., Topunov A.F. New taxonomic marker – hin-region // *Ekologicheskaya genetika*. 2012. T. 2. c. 49–62.
7. Arguelles-Arias A. *Bacillus amyloliquefaciens* GA1 as a source of potent antibiotics and other secondary metabolites for biocontrol of plant pathogens / A. Arguelles-Arias, M. Ongena, B. Halimi // *Microbial Cell Factories* 2009, 8(63) doi:10.1186/1475-2859-8-63

8. Punina N.V., Zotov V.S., Khapchaeva S.A., Parkhomenko A.L., Parkhomenko T.U., Kuznetsova L.N., Topunov A.F. SaAFLP, 16s rRNA, gyrB AND ERIC-, BOX-PCR analysis for investigation of genetic diversity of *Bacillus subtilis* strains from Ukraine // The 17th INTERNATIONAL PUSHCHINO SCHOOL CONFERENCE OF YOUNG SCIENTISTS «BIOLOGY – THE SCIENCE OF THE XXI CENTURY» (Pushchino, 21-26 of April, 2013). Book of abstracts – Pushchino, 2013. – P.58. ISBN 978-5-990391-3-3.

Залата О.А.

к.мед.н, доцент кафедры нормальной физиологии,
«Крымский федеральный университет
им. В.И. Вернадского» Медицинская академия
им. С.И. Георгиевского,

Хмара П.Г.

студент второго курса
«КФУ им. В.И. Вернадского» МА
им. С.И. Георгиевского.

РЕАКЦИЯ ПАРАМЕТРОВ ГЕМОДИНАМИКИ У СТУДЕНТОВ МЕДИКОВ ПРИ ПРОСМОТРЕ ВИДЕОРОЛИКОВ, СОДЕРЖАЩИХ КАДРЫ ЖЕСТОКОСТИ И НАСИЛИЯ

В настоящее время средства массовой информации являются основным источником сведений о событиях, происходящих в государстве и за его пределами. В условиях экономического, политического и социального кризиса население все чаще обращается к программам новостей для поддержания своей информированности о потенциальных угрозах для собственной жизни и благосостояния. В связи с неблагоприятной обстановкой в мире содержание телепередач зачастую носит агрессивный характер и содержит сцены насилия и жестокости. Таким образом, мы все чаще вынужденно становимся свидетелями умышленного нанесения телесных повреждений человеку.

Достаточно изученными являются эффекты негативного влияния средств массовой информации на психическое здоровье населения. Доказано, что эксплуатация эмоционально воздействующих подробностей криминальных событий способна привести к депрессивным и психосоматическим расстройствам [1]. Исследованы эффекты отражения восприятия видеоматериалов с кадрами жестокости в структуру ЭЭГ зрителей [2]. Однако мы не нашли в литературе работ, которые бы описывали эффекты негативного влияния видеороликов с кадрами жестокости на состояние гемодинамики молодых людей, которые являются целевой аудиторией социальных сетей и видеоресурсов сети Интернет.

В связи с этим целью настоящей работы стало исследование реакции показателей гемодинамики у практически здоровых студентов медицинского вуза при просмотре видеофрагментов, содержащих сцены жестокости и насилия, по сравнению с индифферентными видеороликами.

Материалы и методы

В обследовании добровольно принял участие 31 практически здоровый студент медицинского университета (15 юношей и 16 девушек). Средний возраст испытуемых на момент исследования составлял $(18,6 \pm 1,7)$ лет.

Систолическое (САД) и диастолическое (ДАД) артериальное давление измеряли осциллометрическим методом с использованием электронного прибора Microlife BP 3AG1. Значение частоты сердечных сокращений (ЧСС) получали в режиме автоматического измерения артериального давления. Обследование волонтеров

проводили индивидуально в изолированной комнате в одно и то же время суток. До начала эксперимента волонтеры предупреждались о том, что им будут продемонстрированы разные видеоролики, в том числе содержащие кадры жестокости и насилия.

Перед регистрацией волонтер находился 5 минут в состоянии относительного покоя. Регистрацию гемодинамических параметров осуществляли в положении сидя пятикратно: до предъявления видеофрагментов, а затем во время просмотра каждого из двух видеороликов и на протяжении пауз после них. После измерения полученные данные вносили в протокол наблюдения.

Для оценки влияния видеороликов определенного содержания на гемодинамические показатели студентов было использовано 2 беззвучных видеофрагмента, каждый длительностью 3 минуты. Паузы после каждого просмотра составляли также по 3 минуты. Сначала волонтерам был предъявлен индифферентный видеофрагмент из документального фильма «Королевство океанов» (2011 г.), изображающий стаю дельфинов. Затем после паузы испытуемым предъявляли значимый видеоролик, содержащий сцены жестокости и насилия. Последний был выбран среди размещенных на интернет-сервисе YouTube частных видеозаписей очевидцев военных действий на юго-востоке Украины. Дополнительно оценивали уровень тревожности студентов по шкале Ханина-Спилберга.

Выбранные гемодинамические параметры соответствовали нормальному закону распределения (критерии Колмогорова-Смирнова и Лиллифорс). В связи с этим для анализа использовали средние значения (M) и стандартное отклонение (SD). Внутригрупповое сравнение изменений гемодинамических показателей в связи с просмотром видеофрагментов определенного содержания или паузами после них проводили с помощью параметрического критерия Стьюдента (t), программа Statistica 6.0.

Результаты и их обсуждение

Учитывая данные, полученные до предъявления видеофрагментов, состояние гемодинамики студентов можно считать удовлетворительным. В среднем мы зарегистрировали следующие показатели: $(118,8 \pm 14,37)$ мм.рт.ст. для САД; $(74,87 \pm 7,7)$ мм.рт.ст. для ДАД, $(80,8 \pm 15,7)$ ударов в минуту составляла величина ЧСС. Более детальный анализ полученных данных позволил выделить 4 группы студентов согласно исходному уровню их артериального давления. Так, у 94% испытуемых показатели артериального давления были в норме, в том числе: у 10% обследованных было измерено нормально-низкое артериальное давление, у 65% испытуемых – нормальное артериальное давление, у 19% испытуемых – нормально-высокое артериальное давление. У 6% волонтеров показатели САД и ДАД были повышены. Уровень личностной и ситуативной тревожности испытуемых по шкале Спилбергера-Ханина был умеренным: $(41,25 \pm 10,8)$ и $(40,96 \pm 8,05)$ баллов, соответственно.

Результаты мониторинга гемодинамических показателей позволили установить некоторую закономерность в реакции артериального давления (САД и ДАД) и частоты сердечных сокращений (ЧСС) у студентов в зависимости от просмотра видеозаписей со сценами насилия и без них (Рис.1).

В целом по выборке реакция параметров гемодинамики на предъявляемые видеофрагменты была следующей. Показатель САД прореагировал на содержание

предъявляемых видеозаписей с различной направленностью (Рис.1-А). В ответ на индифферентный видеофрагмент происходило его снижение по сравнению с уровнем, измеренным до просмотра. Однако уже в паузу после первого видеоролика наблюдали значительное повышение показателя САД, которое нарастало при просмотре студентами значимого ролика на уровне тенденции. Статистически достоверным ($p=0,003$) было снижение этого показателя в период покоя после завершения предъявления студентам значимого видеофрагмента.

Изменения ЧСС и ДАД, были в обоих случаях однонаправленными: характеризовались повышением на уровне тенденции, более выраженным в ответ на видеоролик со сценами жестокости (Рис.1-Б, В).

При внутригрупповом анализе изменений гемодинамических показателей нами были обнаружены некоторые особенности их реагирования на предъявляемые видеоролики. Так, у волонтеров с исходным нормальным и нормально-низким давлением был отмечен гипертензивный эффект от просмотра обеих предъявляемых видеозаписей. (Рис.2-А) Снижение в двух этих группах САД после завершения предъявления значимой видеозаписи было достоверным ($p=0,03$). В группе с исходным нормально-высоким давлением при просмотре индифферентного видеоролика было зарегистрировано снижение показателя САД. В тоже время ДАД во всех группах повышалось во время просмотра видеофрагментов и снижалось в паузах между ними. (Рис.2-Б).

При анализе динамики ЧСС в большинстве случаев отмечали увеличение этого показателя во время просмотра обеих видеозаписей по сравнению с предшествующим уровнем. (Рис.2-В) Данный эффект был статистически достоверным ($p=0,02$) в группе с нормально-низким давлением при просмотре видеоролика с дельфинами. Отрицательный хронотропный эффект был отмечен в двух случаях: у студентов с нормально-высоким давлением при просмотре ими индифферентного видеоролика, и у испытуемых с нормально-низким давлением в ответ на значимую видеозапись.

Дополнительно нами был проведен анализ особенностей реагирования гемодинамических параметров у студентов с исходно повышенным артериальным давлением по сравнению с остальными волонтерами. Просмотр видеоролика с дельфинами у данных лиц охарактеризовался снижением показателя САД подобно тому, как это происходило у волонтеров с нормально-высоким давлением. Другой особенностью реагирования в этой группе было снижение показателя ЧСС после завершения просмотра видеоролика со сценами жестокости.

Сопоставление показателей ситуативной тревожности испытуемых после завершения исследования с исходным уровнем позволило обнаружить повышение этого показателя до $(42,25 \pm 9,1)$ баллов по шкале Спилбергера-Ханина. Несмотря на это, в целом по выборке уровень тревожности сохранял умеренные значения. Однако у 22% студентов данный показатель до начала исследования был повышен. Сравнив характер реагирования параметров гемодинамики в этой группе с остальными подгруппами, мы обнаружили следующее. При предъявлении таким студентам индифферентного видеофрагмента наблюдали снижение САД, как и в группах с нормально-высоким и повышенным давлением, а также снижение ЧСС, как и в группе с нормально-высоким давлением.

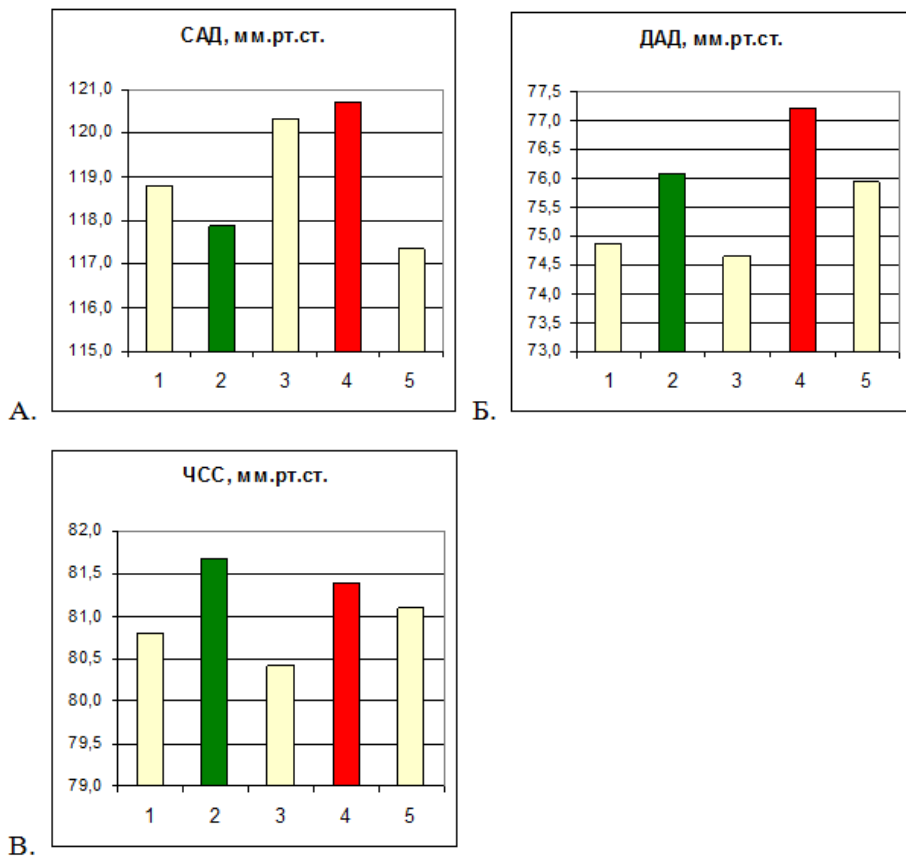


Рисунок 1. Изменения гемодинамических параметров студентов при просмотре видеофрагментов различного содержания и в паузах между просмотрами. (А – систолическое артериальное давление; Б – диастолическое артериальное давление; В — частота сердечных сокращений)

Примечание: 1 – исходный уровень показателя; 2 – просмотр индифферентного видеофрагмента; 3 – пауза после просмотра индифферентного видеофрагмента; 4 – просмотр значимого видеофрагмента; 5 – пауза после просмотра значимого видеофрагмента.

Таким образом, наше исследование позволило установить динамику исследуемых гемодинамических параметров студентов в связи с предложенной им психоэмоциональной нагрузкой. Обнаруженные изменения заключались в увеличении на уровне тенденции САД и ДАД и, таким образом, свидетельствовали об адекватном характере реагирования системы гемодинамики волонтеров на просмотр видеороликов, содержащих кадры жестокости и насилия. При внутригрупповом анализе показателей мы выявили особенности в реагировании на предложенные видео-тесты у лиц с высоким артериальным давлением и повышенным уровнем тревожности, которые заключались в гипотензивном эффекте на просмотр индифферентных кадров с дельфинами.

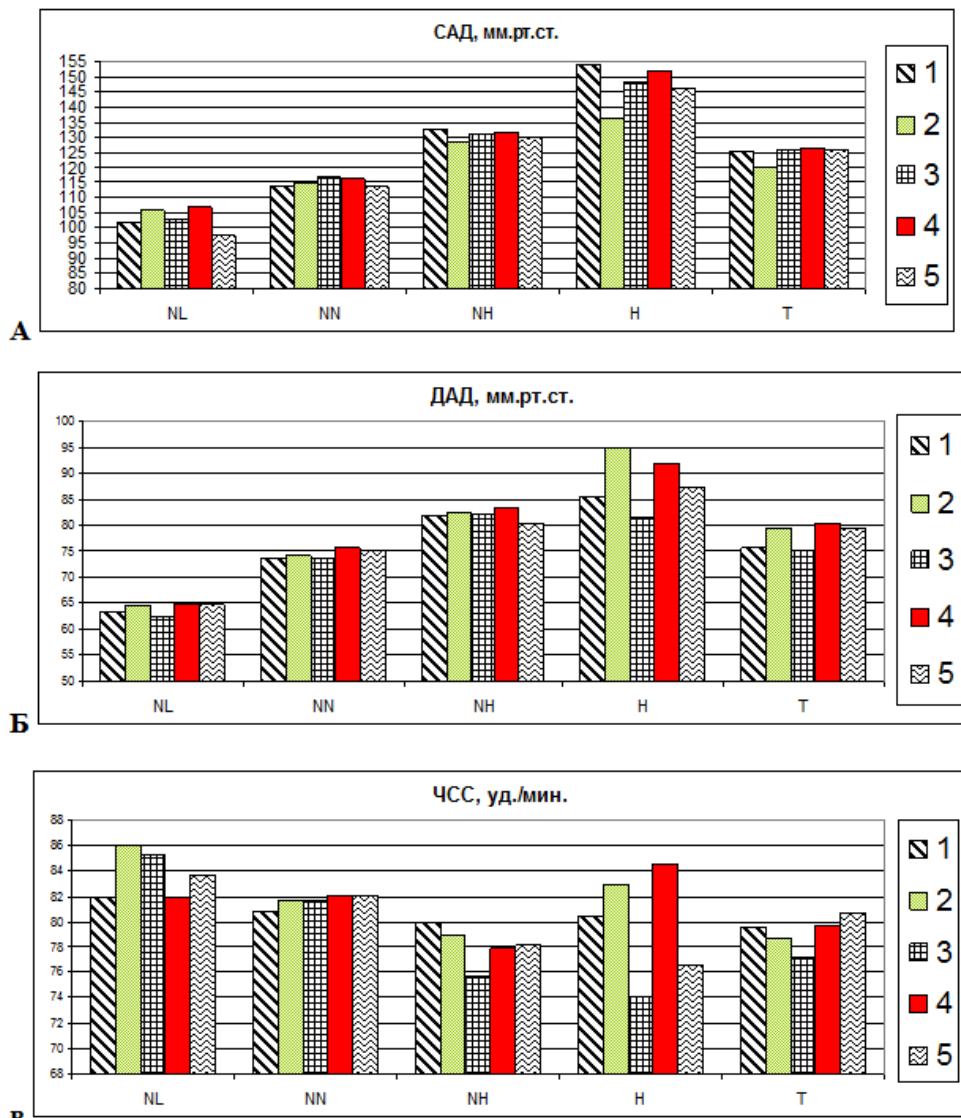


Рисунок 2. Изменения гемодинамических показателей при просмотре видеофрагментов и в паузах между просмотрами у различных групп студентов в соответствии с исходным уровнем их артериального давления. (А – систолическое артериальное давление; Б – диастолическое артериальное давление; В — частота сердечных сокращений)

Примечание: 1 – исходный уровень показателя; 2 – просмотр индифферентного видеофрагмента; 3 – пауза после просмотра индифферентного видеофрагмента; 4 – просмотр значимого видеофрагмента; 5 – пауза после просмотра значимого видеофрагмента. NL – исходное нормально-низкое давление; NN – нормальное давление; NH – нормально-высокое давление; H – повышенное давление; Т – повышенный исходный уровень ситуационной тревожности.

Литература.

1. Полищук Ю.И. О негативном влиянии средств массовой информации на психическое здоровье // Независимый психиатрический журнал. 2003. -, № 1. С. 62-65.
2. Тукаев С.В. [и др.] Отражение жестокости в интернете в структуре ЭЭГ зрителей // Сборник тезисов VI конгресса украинского общества нейронаук. 2014. С. 112.

EXOGENOUS GEOLOGICAL PROCESSES AND PHENOMENA
IN LANDSCAPE BASIN OF ARGUN RIVER

Ключевые слова: оползни, сели, камнепады, лавины, эрозия, склоновые процессы, карст, осадки, деятельность человека.

Keywords: landslides, mudslides, rock falls, avalanches, erosion, slope processes, karst, rainfall, human activity.

Each type of natural phenomenon manifests itself in certain conditions at a certain period of time and in a particular area. For example, for most mountain areas are characterized by such natural phenomena as natural mudslides, avalanches, earthquakes, and for plain – dust storms, floods. But those and other events can occur on the plains and in the mountains, but the impact will be different. For example, water is slowly arriving in the flood plains and rushing streams of mountain rivers can lead to various negative consequences. Knowledge of natural phenomena and processes, makes it possible to prepare for the projected situation and to take measures that reduce the potential risk a lot. The article describes the features of manifestation of exogenous geological processes characteristic of the Argun River basin. [1]

Of particular influence on the specifics of the impacts of natural terrain provides natural phenomena. Where the coasts of lowland rivers can still be strengthened, in the mountains, such events provide little effect, though the costs will be enormous. But in mountain areas can find places relatively little exposed to natural phenomena of nature, which is very important when placing settlements, economic facilities, the definition of recreational areas. As can be seen, with the appearance of exogenous geological processes cause significant damage to landscapes. A major role in the development of exogenous geological processes is the human factor. It should identify some general directions of studying man-made factors and their influence on the process of landslides, because understanding this relationship largely determines the strategy and tactics of human interaction with the geological environment [2].

Landslides are a kind of exogenous geological processes, risk manifestations are not weakened. Under the threat of geological processes is the probability of their occurrence in a given place at a given time and with certain power characteristics. The greatest danger is rapidly developing landslides main phase displacement which is often catastrophic. The development of landslide processes is a basic disaster Chechen Republic. The emergence landslide processes in the Chechen Republic is determined by the regional peculiarities territory geology, nature and mode sediments loss, evaporation, geomorphological and climatic characteristics of the territory, and human impact. Total area prone manifestations of landslides as old landslide arrays, and modern landslides is spanning more 2 thousand. km² [3].

Argun river basin with the greatest activation of landslide processes, located south of the Chechen foothill plains and is characterized by highly dissected relief and a soft,

smooth contours. The mountain slopes are relatively gentle, smooth tops. Several large slope of the southern slopes indicates monoclinical structure. The absolute height of 350-400 to 800-1200 meters above sea level. [4]

All slides modern and extremely active. Among the factors affecting the formation and development of landslides, seismic activity is crucial. Especially intensive development characterized by landslides on the western flank of the syncline, timed to the left side of the valley of the river Argun. A large number of landslides development in the villages: Phamtov, Sheripovo, Varanda, Vashindaroy, Ryaduhoy, Borzoi, Syuzhi and roads between settlements. A characteristic feature is the development of landslides on the slopes of a small slope 8-10°. Landslide bias in the village of memory occurs in Quaternary sediments represented by loams. The walls range from disruption of 10-15 cm to 50 cm. In the village Bugara, on a large landslide occurred insignificant activation. Displacement occurred in Quaternary sediments, landslide area displays no more than several tens of square meters [5].

The formation of mudflows in the Chechen Republic due to a combination of geological, geomorphological and climatic conditions: the presence of forming mudflows soil, sources of intense watering of the soil and geological forms, promote the formation of a fairly steep slopes and river beds. The complexity of orography, hydrography, rainfall and geological structure of the area, results in a high probability of mudflow processes. Hydration breeds increases their mass and thus their gravitational effect on the forces, accompanied by a weakening of the structural strength of the bonds in them, to change the consistency of the soil, and even plastic fluid. This all leads to a decrease in strength (friction clutch) rocks on the slope of [6].

The sources of solid food debris flows can be: glacial moraine with a loose filling or without it; riverbed debris and blockage formed by previous mudflows; trees and plant material. The sources of water supply mudflows are: rain and showers; glaciers and seasonal snow cover (during the thaw); water mountain lakes. For pools with high-developed modern glaciers and glacial deposits (moraines) are typical glacial mudflows [7].

In places where there are significant deviations channels, the presence of loose material or clay, easily collapsing rocks formed small mudslides caused by torrential rainfall intensity high [8].

For the development of manifestations of debris, as a whole, in the mountainous part of Chechnya contribute geomorphological features: direct erosion-tectonic topography with a clear reflection of the morphological structural elements in it montenegrin monocline, disturbed the latest neogene folding (anticlinal ridges and flexures); the relief of the territory is relatively young, active-formed in the confrontation of intense uplift modern and progressive erosion. increased rainfall of 800 to 1,000 mm and more. per year [9].

Hydration breeds increases their mass and thus their gravitational effect on the forces, accompanied by a weakening of the structural strength of the bonds in them, to change the consistency of the soil, and even plastic fluid. This all leads to a decrease in strength (friction clutch) rocks on the slope. With the nature of the rain precipitation only a fraction of infiltrated water, and most of the fast flowing down the slopes. Also, the formation of mudslides due to the anthropogenic activities in mountain areas, construction and immoderate grazing. The territory belongs to the mudflow risk zone waterlogged. On the mode and amount of precipitation is influenced by two factors: the atmospheric circulation and the high ridges of

the Caucasus Mountains, enhancing precipitation in mountainous landscape. Precipitation at different seasons of the year a large inequality, causing primarily invasion of its borders moist air masses that brings Atlantic cyclone. The amount of precipitation in the mudflow area of the Chechen Republic for the year 800-1000 mm or more [10].

In the structural-tectonic topography of Argun river basin large imprint imposed erosion and denudation, including landslides. Landslides, mudslides and rock falls are common on all slopes composed of clay rocks paleogene and Quaternary ages, and there are no on the slopes, composed of carbonate rocks of the Upper Cretaceous. The landslide displacements are involved, as quaternary diluvial clay loam and education, and indigenous rock foundations. Power Grips rock landslide displacements can reach 20 meters or more. Spring activation of slope processes available at the cold autumn and winter season, when rainfall accumulated in the form of snow, initially fell on the ground not frozen. In this case, during the spring snowmelt virtually all the melt water will be filtered into the ground. Drop the snow on the frozen ground will determine the prevalence of infiltration of surface runoff when the spring thaw. The following basic laws moisture rocks the higher temperature (of soil) in the warm season, the higher the amount of evaporation and less rainfall penetrates the slope array moistening rock and vice versa; lowering the average daily air temperature is below 0 ° C in the cold season leads to a sharp restriction or termination dispersed groundwater discharge occurring in the lower parts of the slopes in the seepage areas; moistening the subsurface rocks during the spring snowmelt occurs as a result of infiltration of meltwater, which is controlled-temperature air and the soil surface is practically the same in this time of year; The higher the air temperature during the spring snowmelt, the faster thawing and warming to a greater depth of the subsurface rocks (soil), and the melting of snow and water infiltration are intensively promoting hydration of large volumes of rock compared to the cold spring. Not found water outlet begin to fill near-surface unconsolidated sediments. This increases the level of groundwater is increasing hydrostatic weighing and the hydrodynamic pressure. In this connection is undeniable conclusion: the longer the period of negative average air temperature in the winter, the greater the amount of rocks adjacent to the place of discharge of groundwater, on the slope of hydration test and be prepared to the swelling spring.

Literature:

1. Гакаев Р.А. Атмосферные осадки и их интенсивность, как один из факторов возникновения оползней в горной части Чеченской Республики. Сергеевские чтения. Выпуск 15. М.: «Изд. РУДН» , 2013.-С.112
2. Гакаев Р.А. Литолого-стратиграфические, структурно-тектонические и сейсмические условия оползнеобразования в северо-восточном Кавказе // Terra Economicus. 2008. Т. 6. № 1-2. С. 74-79.
3. Гакаев Р.А. Основные типы оползней Чеченской Республики и механизмы их формирования // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В.И. Вернадского. 2009. № 3 (17). С. 140-144.
4. Гакаев Р.А. Структурно-тектонические условия оползнеобразования в Бенойском оползневом районе Чеченской Республики / Гакаев Р.А., Даукаев А.А. // Комплексный научно-исследовательский институт РАН; Редактор Батаев Д.К.-С.. Москва, 2009. С. 217-221.

5. Гакаев Р.А. Механизм и динамика проявления оползней на оползнеопасных склонах Терско-Сунженской Возвышенности // Проблемы региональной экологии.. 2013. № 6. С. 75-78.
6. Гакаев Р.А. К вопросу о связи рельефа и оползневых процессов на территории Чеченской Республики // Межрегиональный Пагуошский симпозиум «Наука и высшая школа Чеченской Республики: перспективы развития межрегионального и международного научно-технического сотрудничества» Тезисы докладов. главный редактор: Гапуров Ш.А.. 2010. С. 273-274.
7. Гакаев Р.А. Роль климатических условий в активизации оползней в горной части Чеченской Республики // Глобальный научный потенциал. 2012. № 13. С. 9-12.
8. Рашидов М.У. К вопросу взаимоотношения общества и природы в Чеченской Республике / Рашидов М.У., Гакаев Р.А. // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В.И. Вернадского №3 (9) /2007
9. Gakayev R.A. Landslide hazard in the mountainous part of the Chechen Republic / Gakayev R.A., Ubaeva R.A. // Перспективы науки. 2012. № 6 (33). С. 199-201.
10. Gakayev R.A. To the question of predisposition landslides in mountain landscapes of the Chechen Republic / Gakayev R.A. // Zbiór raportów naukowych. Naukowe prace, praktyka, opracowania, innowacje 2013 roku. (30.12.2013 – 31.12.2013) – Zakopane: Wydawca: – 2013. – 88 str.

АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТЕОРІЙ ТА ГІПОТЕЗ ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ ЗЕМЛЕТРУСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗАПОБІГАННЮ

Ключові слова: землетрус, літосферні плити, «гримучий газ», водень, кисень, детонація.

Keywords: earthquake, lithospheric plates, «oxyhydrogen gas», hydrogen, oxygen, detonation.

Метою наукового дослідження є вияв альтернативних теорій та гіпотез причин виникнення землетрусів, їх аргументована характеристика та аналіз.

Тема наукового дослідження є актуальною, адже передбачає наявність інших підходів пояснення виникнення та протікання землетрусів на відміну від класичної теорії тектоніки плит.

Новизна наукової роботи полягає в тому, що проаналізувавши різноманітні наукові дослідження та дані, ми довели, що в питанні проходження землетрусів існує декілька відмінних теорій та гіпотез, які, як і не заперечують одна одній і навіть в певній мірі можуть взаємодоповнюватися, так і мають право на винятково самостійне існування.

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні підходів до вивчення питання природи виникнення землетрусів.

Практичне значення роботи вбачається у тому, що її результати можуть бути використанні як альтернатива у плані вивчення складу, будови Землі, а також змісту та сутті її внутрішніх процесів, зокрема таких, як землетруси.

Висновки: В даній роботі здійснена спроба відійти від класичних методик про причини виникнення тектонічних землетрусів. Досліджена теорія «вибухової природи землетрусів» на основі впливу газів, що виділяються з внутрішніх оболонок Землі, гелію, водню (та їх сполук) на походження землетрусів, в першу чергу пояснюється відмінністю поглядів багатьох авторитетних дослідників на саму будову Землі та її склад і суттєво відрізняється від аргументів прихильників теорії «тектоніки плит». Вагома кількість доказів в роботі наводиться про роль сполук водню і кисню, зокрема, так званої «гримучої суміші» як визначної в процесі народження і протікання землетрусів.

В роботі пропонується нова, відмінна від існуючих, методика виявлення та прогнозування землетрусів, а також їх локалізація на початковому етапі.

Якщо фізична природа основної кількості вулканічних, обвальних, штучних або техногенних землетрусів не викликає ніяких сумнівів, то тектонічну теорію руху літосферних плит поділяють далеко не всі вчені, що займаються історією виникнення, складу, будови і розвитку Землі. Досить обґрунтованою і переконливою є критика

тектоніки плит в працях геолога В.Н. Ларіна, який розвинув альтернативну глобальну концепцію «Гіпотеза первинно гідридної Землі». [1, 4]

Спираючись на астрофізичні ідеї Ф. Хойла про те, що під час відокремлення протопланетного диска власне магнітне поле основної матерії відіграло визначальну роль в його формуванні, В.М. Ларін виявив залежність поширення елементів в Сонячній системі від їх потенціалів іонізації, яка дозволила йому створити геохімічну модель сучасної Землі, яка не заперечує уявлень академіка В.І. Вернадського [3, 13], але дещо відрізняється від тієї, що лежить в основі класичної теорії тектоніки літосферних плит – «залізо-нікелеве ядро і силікатна мантія».

Землетруси характеризуються гіпоцентрами – первинним виділенням величезної кількості енергії в досить обмеженому об'ємі, не більше 1-10 км³. По географічним міркам таке вогнище – це просто точка в товщі Землі, проекція якої на земну поверхню називається епіцентром. Ряд географів, зокрема, І.К.Карпов, А.А. Макарушев, інші, підтримуючи гіпотезу про вибухову природу землетрусів здійснили спробу поєднати класичну теорію «тектоніки плит» з підземними вибухами, які породжують землетруси. В супереч прихильникам моделі будови землі по типу «залізо-нікелеве ядро – силікатна мантія» вони висловили припущення про наявність в рідкому залізо-нікелевому ядрі деяких «флюїдних компонентів», які вивільняються з нього при кристалізації твердого суб'ядра»[4].

На думку Ар'є (Льова) Гілата та Олександра Вола головне джерело внутрішньої енергії для формування вогнища землетрусів вибухової природи повинно бути практично невичерпним (співвідносним по запасам, розходу речовини і міцності до геологічної історії розвитку Землі), швидко концентруватися, володіти високою щільністю, вивільняти енергію з надзвичайно величезною швидкістю, яка відповідала б детонаційному вибуху, відносно швидко накопичувалася і з малими втратами переносилася на значні відстані[5].

Вчені доводять, що «консервація енергії ендотермічного утворення твердих розчинів і сполук водню і гелію, а також її вивільнення шляхом супроводжуючих дегазацію екзотермальних реакцій є головним джерелом енергії внутрішніх процесів Землі енергія дегазації здатна генерувати конвекцію в рідкому ядрі Землі і розплавлювати мантію; вона піднімається з мантійними речовинами і легко може переноситися по головних розломах, швидко концентрується і вивільнюється з височенними швидкостями, створюючи всі відомі нам геофізичні і геохімічні аномалії, пов'язані з землетрусами [5].

Однак, така думка піддається і значній критиці, оскільки їй притаманні ряд недоліків.

В надрах Землі немає такої кількості гелію, щоб задовольнити вимоги «практичної невичерпності» джерела енергії для формування багаточисельних вогнищ землетрусів.

Між тим, в товщі Землі, в практично необмеженій кількості є в наявності інша природня вибухова речовина: суміш водню і кисню – «гримучий газ», або «гримуча суміш».

В гримучому газі на 2 моля водню припадає 1 моль кисню. Втім, ця суміш водню і кисню здатна детонувати в широкому діапазоні концентрацій водню – від 4% від об'єму, до 75% від об'єму.

Питома теплота згорання водню (вона ж енергія його вибуху) – 142868 кДж/кг. Щільність гримучого газу – 0,55 кг/м³. при його вибухові розвивається температура до 2800 °С і об'єм гримучого газу збільшується в 1800 разів. При цьому швидкість детонації збільшується разом із збільшенням щільності газу. Негативний тиск, що виникає при вибуху гримучого газу, становить 18 кг/см², тобто накопичення гримучого газу – це потенційна вакуумна бомба над величезної руйнівної термомеханічної сили. Гримучий газ самозапалюється при температурі 510 °С по механізму розгалуженої ланцюгової реакції, а для ініціації його вибуху достатньо іскорки з енергією 17 мкДж. Швидкість детонації гримучого газу 2820 м/с, але існують експериментальні дані, що в особливих умовах вона може сягати і 5000 м/с, саме тому вибух гримучого газу – це завжди майже миттєвий об'ємний вибух, відразу захоплюючий весь об'єм гримучої суміші, що скопилася.

Вміст кисню в протопланетному диску в зоні формування Землі оцінюється в межах від 0.1 до 1% від маси [2, 25]. Згідно розрахунків, за мільярди років еволюції Землі запаси кисню в ядрі нашої планети скоротилися на 67% [2, 130], так як він постійно видувається з зовнішнього рідкого ядра воднем, який поступає з внутрішнього, твердого гідридного ядра, і використовується на формування силікатно – оксидної літосфери [2, 58], гідросфери і атмосфери.

Втім, як відомо, літосфера має тектонічно ослаблені ділянки – це, в першу чергу, зони геологічних розломів. По таким зонах гримучий газ може підніматися в верхні шари літосфери і в земну кору, створюючи в них локальні вогнища проміжних і поверхневих землетрусів.

З всього вищезазначеного можна зробити висновок, що для прогнозування землетрусів необхідно набрати районовану статистику по динаміці виділення водню в сейсмічно активних зонах, яка відображала б процес накопичення гримучого газу в вогнищах землетрусів, що народжуються. По цих даних, для кожного сейсмічно небезпечного району можна було би визначити ту граничну концентрацію водню, після якої слід очікувати вибуху землетрусу певної магнітуди. Буріння свердловин глибиною 3 – 5 км і встановлення в них автоматичних газоаналізаторів на водень – це менш затратне міроприємство, ніж будівництво на поверхні землі сотень сейсмічних станцій. Які здатні лише реєструвати катастрофічні події в надрах і на поверхні Землі, що вже відбулися.

Райони можливого скупчення гримучого газу в вогнищах землетрусів, що народжуються, можуть бути виявлені сучасними геологічними, геофізичними та геохімічними методами пошуку і розвідки, які на сьогоднішній день з успіхом застосовуються для виявлення місцезнаходження природного газу.

Більш перспективною є задача керування геохімічними процесами, які відбуваються в зонах формування землетрусів. Мова йде про випереджувальний підриг скупчення гримучого газу, ще до того як його природний, некерований вибух буде здатний викликати землетрус руйнівної сили. Цього можна досягнути створенням ударної хвилі, яка стисне газ до високого тиску, який, в свою чергу, призведе до локального нагріву в декілька тисяч градусів і детонаційного самозапалювання. Необхідна для цього ударна хвиля може бути ініційована в газоносних підземних пластах сильним електричним іскровим розрядом або вибухом заряду конденсованої вибухової речовини.

Поряд з цим, більш перспективним видається метод ініціації детонаційного підриву скупчень гримучого газу шляхом генерації керованого підземного гірського удару резонансної природи.

За своїми акустичними властивостями «земна твердиня» являє собою сукупність коливальних систем, в яких можливе проникнення резонансу. Тому для збудження гірського удару резонансної природи необхідно тільки створити штучну вібрацію, частота якої буде дорівнювати власній частоті розміщеної в зоні потенційного вогнища землетрусу природної коливальної системи [6]. В природньому середовищі резонансні землетруси можуть ініціюватися спусковим механізмом гірських резонансних ударів, породжених процесами низькочастотної пульсації (менше 10 герц) з великою амплітудою коливань. Такі хвилі здатні проходити в товщі Землі на дуже великі відстані без втрати інтенсивності і породжувати явище резонансу в зонах розходження літосферних плит та інших розломах .

Що стосується штучного, керованого збудження гірського удару резонансної природи, в потрібний час , і в потрібному місці, то принципово, подібного ефекту можна досягти з допомогою низькочастотних акустичних систем спрямованої дії (так званих «інфразвукових лазерів»), розробка яких на сьогоднішній день здійснюється, в декількох країнах світу, тільки для військових потреб.

Література:

1. Ларин В.М. Гипотеза изначально гидридной Земли. – М.: Надра, 1980. – С. 4.
2. Ларин В.М.. Наша Земля (происхождение, состав, строение и развитие изначально гидридной Земли). – М.: Агар, 2005. – С. 25-130.
3. Вернадський В.И. Избранные труды. – 2-е изд. – М.: Издательство АН СССР, 1960. – С. 13-14.
4. Макарушев А.А. Землетрясения взрывной природы // Пространство и время. –2011. –№3. – С.119.
5. Гилат Арье. Первичные водовод и гелий – самый мощный источник энергии эволюции Земли, землетресений и вулканических извержений / Вол Александр // Электронный научный семинар. Electron's scientific Seminar. 2011 – Режим доступа: <http://elektron2000.com/node/822> (Дата обращения: 15.05.2015).
6. Стихии и погода. 2010. №8: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://okoplanet.su/pogoda/seismik/29361> (Дата обращения: 15.05.2015).

Білик Д.О.

Студент 4 курсу

напряму підготовки «Журналістика»

Інституту філології й журналістики

Вінницького державного педagogічного університету

імені Михайла Коцюбинського

ГЕНДЕРНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНИХ ЗМІ

Сьогодні відчутно зростає зацікавлення гендерною тематикою вітчизняних науковців і навіть журналістів-практиків. За останні кілька років і в Україні, і в близькому зарубіжжі з'явилась низка монографічних досліджень, проведені конференції, симпозіуми, круглі столи, де обговорювалися проблеми історичного, теоретичного та практичного аспектів рівноправності чоловіків і жінок.

Гендерні підходи, аспекти, фактори, установки, особливості визначаються сьогодні в економіці й політиці, історії і науці. Останнім часом відбувається відчутне гендерне зближення, порозуміння, згладжування того дисонансу – соціального, духовного, культурного, що існував раніше і висував постійні перепони на шляху до усвідомлення гендерних ознак, цінностей, ідентичностей. За будь-яких обставин маємо залишатися не просто людьми, а жінками й чоловіками, схожими і відмінними, але вочевидь рівними, здатними поважати один одного, несхильними до дискримінації на будь-якій соціально-життєвій ниві. Здається, відійшли у минуле патріархальні стереотипи попередніх епох, що відобразили в літературі, історії, пресі єдино позитивний ідеал залежної та пасивної жінки в родинному колі, добропорядної християнки. Вже в радянський час увійшли у вжиток агітаційно-плакатні образи активістки, комсомолки і просто красуні, освоюючи найважче літак, ракету, трактор та сповідуючи новий гостросюжетний принцип: все в ім'я батьківщини чи ідеї, прирікаючи жіночу суть на будь-які жертви політичних цілей та інтриг.

Природні розмежування й історичні зближення, революційні кроки у здобутті своїх прав і повноцінного використання можливостей, у решті, визнання за жінкою повноправного статусу в людстві та «повернення чоловіка в сім'ю» та ще чимало інших болючих і радісних кроків здійснено за останні століття. Цивілізована демократія прямує до партнерства, паритету: жінки прориваються на вищі щаблі влади, чоловіки намагаються не чинити опору. Потреба реалізувати себе у житті притаманна представникам обох статей. «Гендерний режим»: чоловік – сильний, жінка – слабка, він – розумний, вона – красива – відходить у минуле. Тут не може бути однозначності. Незалежно від статі кожен має право сподіватися на розкриття власних талантів і здібностей, використання їх для саморозвитку й загального поступу. Сумніви, розчарування, розгубленість не стануть провідниками у майбутнє.

Історія розвитку світу теж пов'язана з іменами чоловіків і жінок, серед яких найпопулярніші Адам і Єва. Так склалося, що збірною назвою людей і людства загалом уважають вислів «Адамові діти» (тож Єва якось зненацька зійшла зі сцени). Зате ціла низка жартівливо-іронічних і дотепних висловів є по відношенню до жінки. Як

свідчить мовознавець А. Коваль, жінок називають «Адамове реберце», «Євине поріддя»; роздягненим адресують слова «у костюмі Єви», жіноча допитливість утілена у словосполученні «цікаві, як праматір Єва» [2, 135]. Правила гри чоловіків часто беруть витоків від «джентльменського походження», лицарського благородства, освіченої гідності, інтелектуальної вишості, загалом – неминучої чоловічої елітарності. Таким чином, поряд із ним може бути, як це вимагають достеменні риси, лише «ніжна й беззахисна», підвладна і слухняна, винятково Чарівна Дама – об'єкт куртуазного кохання, ніяким чином не амазонка чи ще якась божевільна Жанна д'Арк.

Останнім часом чимало країн звернулися до моніторингу засобів масової інформації, щоб відслідкувати у реальних чи умовних цифрах аспекти гендерної асиметрії. Такі дослідження проведені в Центральній-Північній Європі (Німеччина, Фінляндія, Норвегія, Швеція, Голландія), Естонії, Росії, Україні. Незважаючи на відмінність застосованих методів і певних координат, було виявлено домінування тих чи інших стереотипів. Зокрема, для жінок це основні два типи: як сексуальний об'єкт і щаслива домогосподарка – подруга чоловіка. Останні ж, як правило, залишалися на своїх постах – успішного бізнесмена, що претендує на звання супермена. Все частіше почали друкуватися і транслюватися матеріали і про активних жінок, і про чоловіків-сім'янинів. Але здебільшого рецидиви незвільненої свідомості продовжують функціонувати.

Параметри моніторингу телевізійних передач закладалися в Україні. Увага зверталася передусім на теленовини як найвпливовіший жанр, де найбільше виявляються суспільні процеси. При цьому, всупереч поширеному трактуванню новин як подання ціннісно-нейтральної інформації, гендерно-нейтральними їхні повідомлення не стали. Для вибіркового дослідження телефіру було обрано інформаційні та новинні програми трьох каналів: «ІНТЕР», «1+1» та «ICTV», що транслювалися протягом місяця (січень–лютий 2015 р.)

Кількість згадувань жінок і чоловіків була відповідно такою: 12% проти 88%, тобто у випуски новин жінки потрапляють у середньому в 7,5 разів рідше, ніж чоловіки. Якщо виділяти тематичні блоки, то найсерйозніше ця нерівність присутня в політичних новинах (96,7% чоловіків), кримінальних подіях і надзвичайних ситуаціях (84%), культурі, мистецтві, шоу-бізнесі (88,7%), навіть у соціальній сфері лідирують чоловіки (61,4%). Отже, образ жінки, що постає з перегляду теленовин трьох українських телеканалів, має виразно вторинний характер. На жіночу професійну компетентність не зважає жодна сфера суспільного життя, включно з побутом і предметами споживання.

Для вивчення друкваних видань упродовж місяця (січень–лютий, 2015 р.) вибрані були всеукраїнські «День», «Дзеркало тижня», «Газета по-українськи»; проаналізовано 340 матеріалів у 12 номерах обраних часописів. Щодо авторства публікацій, то представлено 42% жінок і 58% чоловіків. Найбільше жінок-журналісток представлено в газеті «День», найменше в «Газеті по-українськи». Аналіз оглянутих матеріалів у досліджуваних виданнях засвідчив: жінки згадуються у 4,5 рази рідше, ніж чоловіки. У тематичному розрізі це виглядає так: на 95,5% політика залишається за чоловіками, обличчя культури представляють 70% чоловіки, у побуті й обслуговуванні перевага надається чоловікам – 76% і 53,5 згадувань. У спорті чоловікам належить 77%.

Загалом, завдяки проведеному дослідженні варто зазначити, що чоловіки й жінки в українському медійному просторі представлені не рівноцінно. Як у сферах, де реально існує гендерна асиметрія (політика), так і в тих галузях, де із професійного погляду обидві статі прагнуть до рівноваги (спорт), так і на тих ділянках суспільного життя, де традиційною була жіноча першість (сфера побуту, обслуговування та споживання). Мас-медійний простір визначається через чоловічу присутність, представлений здебільшого чоловічими іменами, оцінений чоловічими очима і розумом, освячений чоловічим авторитетом. Таким чином, підтверджується значна залежність засобів масової комунікації в Україні від уже сформованих стереотипів щодо рольового суспільного, професійного, духовного призначення. Видання й телебачення на національному рівні продовжують впливати на вибір видів діяльності, закріплення тих чи інших галузей між представниками статей. Засоби масової інформації часто дотримуються традиційних патріархальних стереотипів у створенні образів, портретів чоловіків і жінок, які займаються публічною справою.

Засоби масової інформації відіграють одну з провідних ролей у формуванні гендерної свідомості, у визначенні ролей та шляхів подолання як чоловіками, так і жінками гендерної асиметрії.

Література

1. Власенко Н. С. Гендерна статистика для моніторингу досягнення рівності жінок і чоловіків / Н. С. Власенко, Л. Д. Виноградова, І. В. Калачова. – К., 2000. – 319 с.
2. Скорик М. М. Українські мас-медіа гендерний аспект / М. М. Скорик // Проблеми освіти : наук.- метод. зб. – 2004. – Вип. 36. – С. 134 – 153.
3. Суковата В. Гендерний аналіз реклами / В. Суковата // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 2. – С. 176 – 182.
4. Чухим Н. Гендер як аналітична категорія / Н. Чухим. // Філософсько-антропологічні студії. Спецвипуск. – К. : СтилоС, 2001. – 224 с.

Аверьянова Н. Н.,

кандидат философских наук, научный сотрудник

Киевский национальный университет

имени Тараса Шевченко

ПРАЖСКИЙ ПЕРИОД ТВОРЧЕСТВА ГАЛИНЫ МАЗЕПЫ

Освещен пражский период творчества художницы Галины Мазепы. Именно в Праге она получила художественное образование, практику живописца и графика, но при этом оставалась представительницей украинского искусства. В разнообразии художественных стилей и направлений своего времени художница сумела создать свой собственный и неповторимый стиль. Показано, что ее произведения синтезировали в себе элементы украинского народного и современного искусства, образуя новые оригинальные формы.

Ключевые слова: Галина Мазепа, Прага, искусство, украинское искусство.

PRAGUE PERIOD OF CREATIVE WORK OF GALYNA MAZEPA

The Prague period of creative work of painter Galyna Mazepa who received her artistic education and practiced as painter and graphic artist in this city staying a representative of Ukrainian Art is analyzed. In the diversity of artistic styles and directions of that time the painter created her own unique style. It is shown, that her creative work was the result of synthesis of the features of Ukrainian folk and modern art which became the basis for creation of new original forms of art.

Keyword: Galyna Mazepa, Prague, Art, Ukrainian Art.

Галина Мазепа как живописец и график сформировалась в Праге, которая стала важным культурным центром для украинских эмигрантов. В свое время семья Мазепы вынуждена была уехать с Украины и прибыла в Прагу 1923 г. Отец Галины – Исаак Мазепа, родом из Черниговщины, в 1919 г. был председателем правительства Украинской Народной Республики, а в мае-июне 1920 г. занимал должность министра земледелия. Ее мать – Наталья Сингалевич, из семьи православного священника, сначала была учительницей в селе возле Каменец-Подольского, потом стала студенткой Женского медицинского института в Петербурге (получала государственную стипендию). После окончания института и работы в провинции, она переехала в Екатеринослав (ныне Днепропетровск), где работала в Бактериологическом институте. В Чехословакии продолжала медицинскую практику, а ее научные статьи публиковались в профессиональных журналах по медицине.

Галина Мазепа родилась в Санкт-Петербурге 9 февраля 1910 г., свои детские годы она провела в Екатеринославе, где ее семья поселилась с 1915 г. Здесь Галина училась в украинской гимназии; имея хороший музыкальный слух, брала уроки игры на скрипке, одновременно училась и рисовать. Семья Мазепы дома разговаривала исключительно на украинском языке и когда маленькая Галя говорила «какое-то рос-

сийское слово», то ее мать всегда выражала недовольство и делала замечание [1, с. 140]. В 1921 г. Мазепы, в связи с политическими событиями, которые происходили в Украине, уехали во Львов, надеясь, что вскоре вернуться в свой дом. В Львове Галина посещала отдельную школу для девочек, продолжала обучаться игре на скрепке в украинской музыкальной школе.

По прибытии в Прагу, Галина Мазепа училась в Частной украинской реформированной гимназии в Ржевницах [5, л. 52]. С 30 ноября 1929 г. она числится слушателем философского факультета Украинского свободного университета в Праге. В университете будущая художница прослушала такие учебные дисциплины: история украинского театра с первой половины XIX в., украинский ренессанс и барокко, украинское искусство классической эпохи (преподаватель – проф. Дмитрий Антонович), проблемы этики в историческом развитии (преподаватель – проф. Иван Мирчук), история украинской литературы XIX в. (преподаватель – проф. Александр Колесса), неолит в Украине (преподаватель – проф. Вадим Щербаковский) [5, л. 16]. В этом же году Галина поступила в Государственную художественно-промышленную школу, которую окончила 1935 г. Посещала лекции в Украинской студии пластических искусств, преподавателями которой были Дмитрий Антонович (история искусств), Сергей Мако (рисунок и живопись), Кость Стаховский (керамика), Роберт Лисовский (скульптура). Именно благодаря Мако художница «нашла свою дорогу в жизни и взялась, как следует за рисование» [2, с. 138]. В художественной студии Галина училась в среде таких талантливых молодых художников, как Оксана Лятуринская, Надежда Билецкая, София Зарицкая, Нина Левитская, Наталья Геркен-Русова, что, безусловно, влияло на формирование мировоззренческих позиций будущей художницы. Свои связи с Украинской студией пластических искусств Галина Мазепа не порывала и в дальнейшем. Кроме этого она год обучалась в Пражской академии изобразительных искусств, в мастерской Вилена Новака, ученика Оскара Кокошки – австрийского художника-экспрессиониста чешского происхождения [4, с. 159].

Следует отметить, что тогда, под влиянием конструктивизма, постимпрессионизма, кубизма, футуризма и др., перед художниками возникли совсем другие задачи – передать многогранность впечатлений, чувств и эмоций именно художника-творца. Живописцы перестали слепо копировать природу, они заимствовали у нее отдельные элементы и создавали свой новый образ и новое необычное композиционное решение. Художники Праги, в том числе и Галина Мазепа, быстро реагировали на изменения в искусстве и активно включались в мировое художественное движение.

Еще студенткой Галина Мазепа иллюстрировала юмористические журналы, выполняла заказы чешских издательств детской литературы «Мир ребенка», в которых часто оформляла в рисунках украинские народные сказки, а иногда сама придумывала и писала тексты сказок. Также иллюстрировала еженедельники «Журнал для женщин и девушек», «Пражанка» и «Красочная неделя». В указанный период во многих киосках с прессой можно было увидеть иллюстрации молодой художницы. В целом, подчеркивает Оксана Пеленская, чешская публика с большим интересом следила за культурными акциями украинской общины – за выставками произведений искусства, за творческой работой украинских художников, а также за их сотрудничеством с чешскими издательствами, в частности, за художественной деятельностью Галины Мазепы, Юрия Вовка, Роберта Лисовского, Владимира Сочинского [4, с. 15, 91].

Галина Мазепа изучала специфику украинского изобразительного искусства, интересовалась его развитием в европейском контексте. Способствовал этому Олег Кандыба-Ольжич, один из организаторов художественной деятельности в Праге. По его просьбе молодая художница создала обложку для сборника стихов поэта, а также нарисовала открытки с изображением народной одежды разных регионов Украины. Работы, выполненные для Ольжича, имели успех, что и послужило толчком для многих украинских изданий делать заказы Мазепе, а организациям, связанных с миром искусства, приглашать ее на выставки и различные культурные мероприятия.

Художница дебютировала со своими полотнами и графическими работами в 1933 г., ее произведения экспонировались на художественных выставках в Берлине, Праге, Риме и Львове. Она зарекомендовала себя как талантливая, «достойная своего дела» художница, а изображения ее украинских танцев, «вызывают всеобщее восхищение своей свежестью, непосредственностью и динамизмом» [6, л. 6]. Галина Мазепа сумела обратить на себя внимание и в 1936 г. на очередной выставке Ассоциации независимых украинских художников в Львове полотном «После хоккейного матча». Картина изображала двух красивых обнаженных девушек с хоккейными клюшками. Такое сочетание женского эротизма и мужской силы одновременно, что были ярко переданы в работе молодой художницы, заинтриговало львовскую публику.

Просматривая прессу того времени, можно прочесть огромное количество положительных отзывов о произведениях Галины Мазепы. Например, в газете «Новое время» от 17.01.1935 г. отмечалось: «Отблеск той украинскости заметен в «Трех девушках» Галины Мазепы, которой дебют на ануимвской выставке следует поздравить как увлекательную ревелацию» [6, л. 12 об.]. В газете «Дело» от 21.02.1935 г. подчеркивалось, что Мазепа талантливая, «наша» художница [6, л. 4 об.]; «Новое время» от 24.10.1935 г.: «Молодая Галя Мазепа ... поддержала своими тремя, выдержанными в уравновешенной композиции и спокойном колорите, этюдами положительное впечатление своего дебюта» [6, л. 8 об.]. Критики, давая обзор 6-той художественной выставки Ассоциации независимых украинских художников (АНУМ) в Львове, о Галине Мазепе писали, что «это молодая интересная художница интеллектуального типа. Все внимание направляет она на форму, которую добывает с пониманием и вкусом...» [6, л. 35]. А в мае 1935 г. Совет Союза сторонников национального музея Львова обратился к Мазепе с предложением войти в состав Комитета празднования 30-летия работы Национального музея Львова [5, л. 75]. В газете «Женщина» от 15.02.1937 г. Павел Ковжун (под псевдонимом Мария Пеньковская), давая отзыв о художественных работах художницы, восторженно писал: «Галина Мазепа, это как раз и есть украинская современность в украинской живописи и в этом ее сила, содержание и значение» [6, л. 1]. Как видим, львовский мир искусства признавал Галину Мазепу «своей» украинской художницей, которая несла украинскость в современное изобразительное искусство.

Признавая Галину Мазепу талантливой и оригинальной художницей, Украинский научный институт в Варшаве предложил ей написать портреты проф. Ивана Горбачевского и поэта Александра Олеся. Кроме этого она выполнила «серию портретов, среди которых Гали Кушнир, с ее большими глазами, и Люси Туган-Барановской» [3, с. 51], а также портрет Натальи Дорошенко. С огромным удовольствием Галина Мазепа откликнулась на просьбу Украинской драматической студии в Праге из-

готовить декорации и костюмы для спектакля «Лесная песня» Леси Украинки. Для Чешской театральной студенческой молодежи она создала проекты костюмов для романтической комедии Вильяма Шекспира «Сон в летнюю ночь». Также художница выполнила темперой на картоне рисунки украинских костюмов для Пражской оперы, которая готовилась к Международному фестивалю танца в Люцерне (Швейцария). Именно за эти танцы балет получил первое место на фестивале.

С Галиной Мазепой сотрудничал украинский журнал «Нова Хата», который был издательским органом львовского женского промышленного кооператива «Украинское Народное искусство». На страницах журнала печатались материалы, которые касались вопросов исследования украинского художественного наследия, его сохранения и приумножения. Таким образом, редакция журнала стремилась развивать свое национальное лицо в европейском искусстве. Редакция «Новой Хаты» 29.04.1939 г. обращалась к художнице с предложением: «...Подготавливаем показ украинской моды. Добавим троякие модели – стилизации на народные наряды, европейские модели из украинских тканей и европейские модели, украшенные вышивками. Приготовьте нам что-то! ... Те модели, которые Вы прислали раз были такие замечательные» [7, л. 4]. А в июле этого же года редакция журнала снова писала Галине Мазепе: «Проекты очень нам понравились. Были красивые и оригинальные» [7, л. 5].

Талант, трудолюбие и умение критически воспринимать новые тенденции в искусстве позволили Галине Мазепе сохранить свою индивидуальность и неповторимость. Произведения художницы обращают на себя внимание рисунком и своеобразной композицией, тонкая стилизация и органически подобранный колорит, усиливают впечатление модернизма работ. Гармонично сплетенные в единое целое элементы украинского народного и современного искусства в картинах художницы создали новые неповторимые формы.

В 1939 г. Галина Мазепа соединила свою судьбу с инженером Владимиром Ковалем. В этом же году она получила свидетельство о прохождении курсов первой медицинской помощи: «Свидетельство Галине Коваль, что она прошла двухмесячный курс первой помощи, устроен Секцией врачей и фармацевтов при Украинском Национальном Объединении в Германии и в протекторате Чехии и Моравии и сложила экзамены в Праге 6.11.1939 г. Читались предметы: хирургия, анатомия, физиология, оборона перед боевыми газами, первая помощь, гигиена, фармакология, уход за больными. С успехом «очень хорошо»» [5, л. 82]. Очевидно, что причиной получения такого свидетельства стало начало Второй мировой войны, а также горькие детские впечатления от событий, переживаемых во времена революции в Российской империи.

После трагической гибели сыновей – Владимира, Юрия и матери художницы во время бомбардировки Праги в феврале 1945 г., семья Мазепы-Коваль покинула Чехословакию. Здесь осталось богатое творческое наследие художницы, ведь взять его с собой семья не имела возможности. Некоторое время семья жила в немецком городе Регенсбург, а в конце 1947 г. Мазепы-Коваль вынуждены были покинуть Европу и переехать в Венесуэлу. В этой далекой стране художница продолжала свою творческую деятельность в искусстве, она получила возможность работать в сфере мультипликации, иллюстрировала детские книги и журналы. При этом Галина Мазепа не отказывалась от выбора сюжетов и на украинскую тематику: «Песня о Байде», «Запорожцы», «Княгиня Ольга», «Гуцульская мать», «Казак-бандурист», «Русалка»,

«Казак Мамай», «Казаки» и др., выполнила цикл работ к поэмам Тараса Шевченко. Она иллюстрировала литературные произведения украинских писателей: «Цветок счастья» Феклы Билецкой, «Звездопад» Николая Понедельника, Владимира Янива «Жизнь», «Солнцетопаки» Ивана Смолия и др. А также художница активно налаживала контакты с украинской диаспорой Америки, Канады, со старыми знакомыми из Праги.

Таким образом, в разнообразии художественных стилей и направлений своего времени Галина Мазепа сумела создать собственный и неповторимый стиль – яркий, фантастический и сложный. Искусство каждого народа ценится теми достижениями, которыми оно пополнило мировую сокровищницу и Галина Мазепа, несмотря на то, что находилась далеко за пределами своей Родины, смогла обогатить творческое наследие и украинского, и мирового искусства.

Литература:

1. Мазепа Г. Спогади / Галина Мазепа // Пам'ятки України. – 1995. – № 1. – С. 134 – 144.
2. Мазепа Г. Спогади / Галина Мазепа // Пам'ятки України. – 1996. – № 2. – С. 134 – 143.
3. Мазепа Г. Спогади / Галина Мазепа // Пам'ятки України. – 1997. – № 2. – С. 50 – 57.
4. Пеленська О. Український портрет на тлі Праги. Українське мистецьке середовище в міжвоєнній Чехо-Словаччині / Оксана Пеленська. – Нью-Йорк – Прага, 2005. – 221 с.
5. Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины (далее ЦГАВО Украины). – Ф. 3832. – Оп. 1. – Д. 1. – 85 л.
6. ЦГАВО Украины. – Ф. 3832. – Оп. 1. – Д. 18. – 84 л.
7. ЦГАВО Украины. – Ф. 3832. – Оп. 1. – Д. 22. – 19 л.

Назаренко І.М.

Доцент, кандидат педагогічних наук,
Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Б. Хмельницького

ОПАНУВАННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Ключові слова: культурно-історичні традиції, професійна підготовка, майбутній вчитель, музичне мистецтво.

Key words: cultural and historical traditions, Ukrainian music, training future teachers, musical Art.

Типовою ознакою модернізації суспільства є встановлення природних зв'язків української культури з надбанням інших націй, виявлення окремих рис їх ідентичності й водночас розкриття унікальної самотності української культурної спадщини.

Слід зазначити, що бурхливий розвиток сучасного мистецтва сприяв надзвичайному збагаченню різноманітних художніх стилів ХХІ століття, внаслідок чого утворився так званий “суперстиль”, у полістилістичний простір якого органічно й активно вплітається українське мистецтво.

Зміни парадигм художнього пізнання зобов'язують під іншим кутом зору розглянути проблему повноцінного естетичного засвоєння музичної дійсності майбутнім вчителем музичного мистецтва.

Зазначимо, що сутнісним аспектом навчально-виховного процесу є розвиток у студентів здатності сприймати численні прояви музичної свідомості різних епох і культур, що передбачає встановлення історичних паралелей між традиціями та сучасністю, виявлення цілісної “художньої картини світу” [6].

Дане поняття характеризує плюралістичний художній простір, котрий детермінований існуючими уявленнями людства про духовне життя суспільства певної форми, епохи, періоду, отже художню картину світу можна визначити як створене усіма засобами та видами мистецтва “цілісне синтетичне уявлення про конкретно-історичну дійсність у межах визначених просторово-часових діапазонів” (Б.Мейлах).

У зв'язку з цим, вчений констатує, що художня картина світу відчувається, бачиться, реально уявляється. Вона є емоційно забарвленою, і тому створює, як ніякий інший спосіб пізнання, ефект безпосередньої присутності в процесі сприйняття зображеного [4].

Узагальнена модель художньої картини світу відтворює систему духовних цінностей, що містяться в основі кожної культури, і дає можливість установити взаємозв'язки між минулим і майбутнім, між різними проявами мистецтва за допомогою ціннісно-смыслових орієнтирів.

У цьому аспекті велику роль відіграє вивчення національного чинника утворення художнього стилю, оскільки він завжди зумовлений самим життям, культурою,

історією філософських, релігійних, естетичних концепцій, соціально-економічним розвитком, особливостями природи, клімату, інтонацій мови того чи іншого народу.

Звідси, “національні особливості є достовірним фактом. Негативне ставлення до наявності національного характеру, національної індивідуальності означає свідомо уявляти світ занадто сумним, сірим й невиразним” [2, 104].

У руслі такого підходу стає зрозумілим непересічне значення національних традицій, в яких канонізовано основні принципи смисло- та формоутворення, що “випромінюють” у різноманітних варіантах народної творчості. На думку дослідників, національні традиції становлять “внутрішні фактори національної своєрідності мистецтва, котрі пов’язані безпосередньо із закономірностями художнього відображення життя” [3, 177].

Інакше кажучи, національні традиції виступають закономірностями стилетворення, через які передається своєрідність духовного досвіду попередніх і нових поколінь у межах однієї соціально етнічної спільноти, а вікові духовні устої виступають зовнішньою образно-стильовою формою національного характеру. Стосовно музичного мистецтва, цікавою є думка, що “музика не існує поза національністю й, власно кажучи, будь-яка музика, котру вважають загальнолюдською, є все ж таки національною” [4, 94].

Кристалізуючи в собі художньо-образні уявлення та канони народних традицій, музичні інтонації яскраво передають характерні риси національного стилю художньої творчості. Відтак, саме “через різноманітність національних інтонацій в історичному процесі було власне й створено український музичний стиль, який синтезував суворі мотиви старої обрядової пісні, дум та історичних пісень, живу ритміку танцювальних мелодій і тихий сум-журбу ліричних солоспівів...” [2, 106].

Підкреслимо, що для національних традицій української народної музики характерною є інтонаційно-процесуальна єдність різних художніх пластів – стильових комплексів музично-етнічних регіонів України.

Існує декілька територіальних класифікацій, в яких зазначається етнічна своєрідність народних традицій Наддніпрянської та Західної України, Полісся та Прикарпаття, Волині та Буковини. Відмічаються музично-діалектичні особливості Бойківщини, Гуцульщини, Лемківщини, Галичини.

Для південно-східного регіону та українського Полісся типовими ознаками виступають такі: строгість виконання календарних й обрядових пісень, багатоголосний розспів, вільне голосоведення народного підголоскового співу, поширення масштабних епічних творів дум, балад, історичних пісень, і відповідно до цього – кобзарського виконавства.

На рівні індивідуального втілення ідеї епічна народна творчість становить “монологічну медитацію”, “думу про світ”, передану в тональності особистісного світовідчуття. На рівні словесно-музичної структури таким є “речитатив-декламація циклічної форми з довільною вербальною мелосною орнаментикою, що найбільше відповідає вельичній функції епохи та підкреслює її конкретно-історичну специфіку” [3, 241].

Західному регіону характерна відсутність епічних жанрів, вільна інтерпретація пісень календарно-обрядового типу, популярність коломийок, танцювально-інструментальної музики. Стиль гірського та закарпатського регіонів сформувався під впливом традицій сусідних народів (угорців, румун, чехів, словаків тощо).

Музичні жанри представлені лірико-зображальними поемами-рапсодіями, жанровими картинками, узагальненими сюїтами-поемами з вираженими елементами віртуозності. В той же час, у виборі інструментів перевага надається скрипці, трембіті, ансамблевому складу троїстих музик.

Взаємопроникнення музично-етнічних стилів різних регіонів України, їх розвиток поступово формує свого роду суперстиль, котрий поринає за межі окремих музично-етнічних діалектів й, навіть, цілих етнографічних зон, що дозволяє стверджувати його загальнонаціональний тип.

Отже, у навчально-виховному процесі вивчення національної музичної творчості доцільно здійснювати саме на ґрунті засвоєння етнічної своєрідності стильових комплексів регіонів України [5].

Такий регіональний підхід дозволить студентам не тільки вільно орієнтуватися в традиціях кожної етнічної групи, а й уявляти собі взаємопов'язане функціонування етнічно своєрідних традиційних пластів у складному контрапункті цілісної системи національних традицій українського мистецтва, його суперстилю, що спрямовує в єдине русло пізнання музичного світу та українознавство.

За цими обрисами створюються умови для розвитку процесу професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва із урахуванням споконвічних українських культурно-історичних традицій у часово-просторовій взаємозалежності полікультурного простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. Психология искусства / Л.С. Выготский – М.: Наука, 1991.– 675 с.
2. Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б. Грінченко Микола Олексійович /
3. О.М. Завальнюк, О.Б. Комарніцький // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах. – Т.3. – Кам'янець-Подільський; 2008. – С.94–103
4. Іваницький А.І. Історичний синтаксис фольклору: проблеми походження, хронологізації та декодування народної музики / Іваницький А.І. –Вінниця, 2009. – 276 с.
5. Мейлах Б.С. Процесс творчества и художественное восприятие. Комплексный подход: опыт, поиски, перспективы / Б.С. Мейлах – М.: Знание, 1985.– 224 с.
6. Ростовський О.Я. Музична педагогіка: навч. посібник / О. Я. Ростовський –
7. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2008. – 191 с.
8. Рудницька О.П. Педагогіка загальна та мистецька / О.П. Рудницька – К.:
9. ІЗМН, 2002. – 248 с.

VARIOUS THEORIES AND INTEGRATED APPROACH TO THE STUDY OF TRADITIONAL ART

Abstract

This article represents key principles of the various theories of traditional art: psychological, sociological, and so-called “psychedelic”. By comparing these theories, their positive and negative sides, author tried to represent arguments that can provide the idea of integrated approach, which can possibly combine objectivity of the psychological and sociological theories and the individual approach of the “psychedelic” ones.

Keywords: traditional art, traditional religions, psychological theories of art, sociological theories of art, “psychedelic” theories of art

Traditional picture of the world community, its philosophical axioms and principles that came from the folk art and folklore are continue to cause lively interest among researchers – historians, anthropologists, ethnographers, folklorists and fine art experts [3, 6, 7, 9, 10, 12, 15, 18 19]. For almost two centuries of ethnography and folklore studies in academic science several different approaches to the study of the traditional picture of the world community have developed, and the most stable of them are sociological and psychological approaches [19, 32-36]. Although, researchers of these different approaches agree with the arguments of their opponents, and see a grain of truth in their arguments and in their interpretation (that are common for all of them) the actual material, however, these researchers still hold to their theories [18, 110-112].

The famous British anthropologist and the founder of the functionalist school of anthropology E. Evans-Pritchard dedicated analysis and criticism of the various approaches to the study of traditional (“primary”) religions his monograph “The theory of primitive religion” [19]. In particular, this fundamental work is dedicated, in addition to considering the various sociological and psychological theories, to constructive criticism of psychedelic theory by L. Levy-Bruhl [19 67-90], expressed in his “Cultural Anthropology” and other theories that are similar to these mystical trends in anthropology, ethnography and folklore. At present, we will inevitably have to take into account these trends that can possibly emerge our science back in the late Soviet period, e.g. in archeology (Rybakov, Kirpichnikov) and ethnography (I. Dubov, A. Gadlo) [10, 126-128]. Obviously these trends have a grate impact on folklore [9, 8-10], which certainly had its further development on the whole territory of the former Soviet Union. This situation lies so far from science and was causes as politics, economics, etc. Huge role in shifting scientific priorities of sociological and psychological theories aside theories played psychedelic and national renaissance in the national republics and autonomous regions of the Soviet Union and the subsequent acquisition of a sovereign state status that was often associated with the need to create a state national culture.

If the sociological and psychological theories provided quite rational argument:

in the first case – the socio-economic, the second – a biological, then the range of theories that, for conventionality terminology, we shall call here “psychedelic”. These “psychedelic” theories have, of course, not so strong evidence except the universal determinants society do exist, and are looking for it in the material, which is common to all theories and independently developed and transformed by its own laws, which, in many respects and are thus the subject of study for representatives of different schools of thought. It is unfair, however, to be attributed psychedelic theories to second-class – less reasoned and have fewer rights to be identified as a scientific, because these theories are considered as a specific factuality, daily experience of the individual, as defined by the system of thought, caused in turn by social institutions surrounding traditional culture, that is – his idiolect, ekolekt his inner circle, a dialect of its culture in the context of close to her crops. However, these theories generalize our understanding of the way of thinking, including art, as a result of communications in a particular environment – social and climate – and to adapt to it and created our ideas about the existence of non-animistic cults atmospheric landscape such as, for example, Tengrian, while other theories suggested, apparently, the occurrence of primary cults without any possible connection with current landscape and the atmosphere, in which human lived. In any case, neither social nor psychological theory of the origin of the primary religions and cults are not able to give us satisfactory answers to a number of related issues, in particular the artistic practices of traditional cultures and their folk music.

Say in favor of psychedelic theories also that if you do not use them simplistic and not try to explain the origins of ornamental decor direct visual hallucinations caused by inherent cultural practices of the altered states of consciousness, and musical forms, rhythm and timbre preference – hearing, that a number of theoretical constructions proposed by adherents of such theories and related to the formation of the traditional (primary) thinking and outlook can help us a lot in the analysis of the realities of traditional culture and art in all its diversity and versatility. Simplification of any theory, even familiar to us, due to the specifics of our education and dissemination of scientific practices, sociological and psychological theories applied to the study of such a complex integrated and context-caused phenomena such as traditional art, inevitably leads to erroneous results and incorrect interpretations of the realities of the study culture. So, for example, periodic food shortages and related practices of the irregular distribution of food within the same social structure, such as the maintenance of sick and feeble at the expense of those who still strong, coupled with the overall slowdown in the pace of life in this community, it is not necessarily connected so that in this period musical forms of use, also become slower and broadly [12, 85-92]. Despite all the grotesque and polemical pathos of such an example, with similar conclusions we come across very often in the literature. Rationality and positive sociological and psychological schools, to our deep regret – aren't panacea for the study. Only a comprehensive, gender opportunities, look at the traditional culture, only a comprehensive approach to its reality, only a description of the context or reconstruction of the same context are able to give us the opportunity to deeply and seriously study traditional culture and artistic practices, in particular – folk music [9, 10].

If we look at the origins of most theories of the origin of the primary religions, we note that psychedelic theory, although they are the youngest of them, however, focused their attention on the man with his thoughts and feelings, his outlook, his identity, which is certainly a product of its native environment, but at the same time, and the subject of defin-

ing this same environment on man-thinker, man the creator. These theories are supported by relativists, structuralists, and functionalists [3, 5, 6, 18, 19, 20]. Social and psychological theories that operate social, economic and biological determinants are not able to fully appreciate the traditional religious practices, art, and philosophy as a whole. Syncretism, and, in many cases, and the eclectic religious and artistic practices of traditional cultures is one of the most difficult problems in the study of traditional art, and by solving this problem researcher unable to avoid a collision with the problem of the world of culture, or rather – Its specific carriers, those who create this culture through certain practices and those, who perceive that they were created just for them. A representative of the traditional culture is the carrier of a larger volume of their culture than is assumed by representatives of sociological and psychological school, he – not a native of the world and the traditions of the mythology, he – mythology and legend himself – outlook, he – creature and the Creator, cause and effect, the beginning and the end of the world, the universe, and, to be even bolder in the argument, he – the creator of the Creator, as it is thanks to him, a particular person's existence, its activities, emotions and thoughts only and may be just such a World and is the Creator, and the disappearance of the human world is this, too, will cease to exist, or at least seriously transformed. Most basics of art, thus ceases to be a researcher as a “franchise” of supernatural beings and subject registration of certain social practices, and sublimation of fear and misunderstanding, and becomes what is the person for the creator – participation in the creation of or complicity in him.

Prominent anthropologists of the early twentieth century, F. Boas and Levy-Bruhl [19, 68-74], insisted on the prospects for the sciences of man, what is, without a doubt, are the ethnography, folklore studies, and the history of art, the search is not universal determinants, not the general similarities but in turn differences, the unique properties and qualities – namely, exclusivity and individuality [3, 147]. Only by examining the variability of human manifestations in different climate, landscape and social conditions, we are able to come closer to understanding the essence of the human being, the essence of humanity as a whole. It is this way and it seems to us the most fruitful in the study of traditional art, as manifested in the whole community, and in particular of the Creator, which is undeniable individuality and of their native community. Indeed, despite the tradition, the severity of customs, clarity and continuity of the social structure, the convection mythology, image in many cases, for example, brightly colored personality of the folk musicians is his most necessary qualities. Traditional culture in practice almost never admits copying and accurate reproduction of works of art, including music, is parodying situations folk artists of his colleagues or the accurate citation, involving other purpose than an exact reproduction. Especially that the performance of traditional music ongoing by musicians is always contextual, and has serious connection with the audience, it's presence or absence, their expectations and reactions.

The study of traditional art, in our opinion, will be much more fruitful if it wouldn't start with the universal, supposedly rules related to the music in general, by finding and describing how folk musicians break academic rules. But this study should start with investigating individual cases under the study of our culture, with the ethos of the musician, his musical experience, his biography, and his worldview. It is usually more important for us, for our comprehension of the essence of the musical practices of traditional culture, to sign specific status in the community place a musician, not his social circle and not what someone

and when he was, and events, which inspired him to the choice such a lifestyle – his dreams, visions, childhood fears, mystical reinterpretation of the events and their sequence, his idea of how it should be as it is, a person in such as this world. Only by following this way, in our opinion, researches could be as close as possible to the understanding of metaphorical language of figurative art of a particular artist, so, after that, try to find its place in the context of the art of traditional culture with which he associates himself. In the language of comparison, we as researchers should not to break up the monolithic overall picture of traditional art to carefully and thoroughly examine one or more discrete segments of something whole, but rather to pick up these little fragments and seek their compliance with each other and differences, add and combine carefully and patiently to ultimately get the perfect and harmonious mosaic, which represents, in our opinion, traditional art.

References

1. Adorno T. Favorites. Sociology of music [Izbrannoe. Sociologiya muzyki]. 1998.
2. Ananiev B.G., On the problems of modern human knowledge [O problemmah sovremennogo chelovekaznanuya]. Moscow, 1977.
3. Boas F., Mind of the primitive man [Um pervobytnogo cheloveka]. Leningrad, 1926.
4. Braudel F., The structures of everyday life [Struktury povsednevnosti]. Moscow, 1986.
5. Buber M., The problem of man [Problema cheloveka]. Moscow, 1998.
6. Levi-Strauss C., Structural Anthropology [Strukturnaya antropologiya]. Moscow, 1986.
7. Markov B.V., People and signs [Lyudi i znaki]. St. Petersburg, 2011.
8. Markov B.V., The culture of everyday life [Kultura povsednevnosti]. St. Petersburg, 2008.
9. Maciejewski J., The space of the music [Prostranstvo muzyki]. 2011.
10. Mirimanov V.B., The art and the myth [Iskusstvo i mif]. Moscow, 1996.
11. Multivariate image of man. On the way to the creation of a unified science of man [Mnogomernyi obraz cheloveka. Na puti k sozdaniyu edinoi nauki o cheloveke]. Moscow, 2007.
12. Orlov G., The tree of the music [Drevo muzyki]. 1990.
13. The problem of man in Western philosophy [Problema cheloveka v zapadnoi filosofii]. Moscow, 1988.
14. Said E., Orientalism [Orientalism]. St. Petersburg, 2006.
15. Taylor W., The Primitive Culture [Pervobytnaya kultura]. Moscow, 1993.
16. Tonniev F., Community and society [Obshchnost' i obshchestvo]. St. Petersburg, 2002.
17. Foucault M., The will to knowledge [Wolya k znaniyu]. M., 1998.
18. Evans-Pritchard E., The history of the anthropological thought [Istoriya antropologicheskoy mysli]. Moscow, 2004.
19. Evans-Pritchard E., Theories of the primitive religion [Teoriya primitivnoy religii]. Moscow, 2007.
20. Elias N., The process of civilization [O prozesse civilizatsii]. Moscow, 2001.

О.М. Горошко¹, Заморський І.І.²,

Драчук В.М.³, Горошко Н.А.⁴

к.фарм.н, доцент фармації

Буковинського державного медичного університету¹

д.мед.н, завідувач кафедри фармакології, професор

Буковинського державного медичного університету²

асистент кафедри фармакології

Буковинського державного медичного університету³

студент 2 курсу медичного факультету №4⁴

Буковинського державного медичного університету

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ АНТИОКСИДАНТІВ НА РОЗВИТОК ГОСТРОЇ НИРКОВОЇ НЕДОСТАТНОСТІ

Резюме. Проведено аналіз впливу ліпіну як складової ліпофлавоноу на функціональний стан нирок у тварин за умов гліцеролової нефропатії. У результаті експерименту встановлено, що обидва препарати кверцетину покращують антиоксидантний захист за умов гострої ниркової недостатності при цьому дія ліпофлавоноу переважає дію корвітину. Разом з цим, ліпін у дозі рівній вмісту його в ліпофлавоноі не впливає на функції нирок та як унікальна система доставки збільшує біодоступність кверцетину та виконує роль депо препарату.

Ключові слова/ key words: гостра ниркова недостатність/ acute kidney failure, ліпін/ lipin, корвітин / korvitin, ліпофлавоно / lipoflavoно.

Антиоксиданти останнім часом привертають увагу як засоби корекції патологічних змін при багатьох захворювань, серед яких і патологія нирок. Серед антиоксидантів, що були досліджені при ГНН, наводять білобіл, ліпін, даларгін, мексидол, тотриазолін, кверцетин. Так показано, що стандартизований екстракт гінкго білоба — білобіл — володіє вазоактивною дією та попереджує прогресування і зменшує розвиток ГНН [1, 4]. Доведено, що тіотриазолін сприяє відновленню функції нирок за їх експериментальної патології (сальмонельозний ендотоксикоз, гломерулонефрит Ліндемана, гостра та хронічна інтоксикація етиленгліколом) [2]. У дослідях на щурах встановлено вплив однократного введення мексидолу (100 мг/кг) на показники видільної функції нирок [3]. Флавоноїди проявляють виражену антиоксидантну дію. Їх фенольна структура надає можливість молекулам цих речовин взаємодіяти з вільними радикалами, зменшуючи інтенсивність ПОЛ, призводячи тим самим до гальмування утворення основного продукту ПОЛ – ТБКАП [6]. Слід відмітити, що за антиоксидантною активністю серед флавоноїдів кверцетин посідає друге місце, і є одним з найпотужніших антиоксидантів не тільки серед речовин даного класу, але і сполук інших хімічних груп, перевищуючи за цим показником альфа-токоферол і ретинол [5].

Метою нашого дослідження було дослідити та порівняти вплив препаратів кверцетину (водорозчинного корвітину та ліпосомального ліпофлавоноу) у дозі

8 мг/кг в перерахунку на кверцетин та ліпіну, як основи кверцетину (у дозі рівній його у ліпофлавіні) на перебіг експериментальної ГНН у лабораторних щурів, викликаній внутрішньом'язевим введенням 50% розчину гліцерину.

Матеріали і методи: Досліди виконувалися на нелінійних білих безпородних щурах (масою 120-180г). ГНН викликали внутрішньом'язовим введенням 50% розчину гліцерину у дозі 8 мг/кг. Ліпін вводили внутрішньоочеревино у дозі рівній вмісту його у ліпофлавіні. Для оцінки функціонального стану нирок за умов індукованого діурезу збирали сечу протягом 2 год в обмінних клітках, після чого проводили забір крові шляхом декапітації щурів.

Досліджено, що препарати кверцетину (ліпофлавін і корвітин) збільшують виживаність тварин при різних моделях гострої ниркової недостатності: міоглобінуричній (гліцероловій) та токсичній (етиленгліколевій).

В експерименті на міоглобінуричній ГНН встановлено, що при використанні корвітину та ліпофлавіну відмічалось підвищення діурезу в порівнянні з нелікованими тваринами за рахунок зростання ШКФ. Оскільки кверцетин блокує синтез лейкотрієнів, можна припустити, що діуретичний ефект препаратів пов'язаний з підвищенням клубочкової фільтрації внаслідок вазодилатації через блокаду синтезу лейкотрієнів, як вазоконстрикторних факторів.

Концентрація білка в сечі значно зменшувалась. Водночас препарати виявляли коригувальний вплив на іонорегульовальну функцію нирок. Слід відмітити, що дія корвітину переважала ліпофлавін у перші години експерименту. Водночас, нормалізація екскреторної функції нирок після введення ліпофлавіну спостерігається довше — до 96 год експерименту проти 24 год на тлі корвітину. При семидобовому лікувальному введенні ліпофлавін перевершує корвітин за нефропротекторною ефективністю. Морфологічні дослідження міоглобінуричної модельної патології підтвердили прояви рабдоміолізу, що приводило не тільки до дистрофічних змін, але й коагуляційного некрозу у нирках. Вже при одноразовому використанні препаратів кверцетину було відмічено, що значно зменшуються явища некрозу, при цьому більш позитивний вплив проявлявся у мозковій речовині. При тривалому використанні обидва препарати практично відновлювали гістологічну структуру нирок. Прояви некрозу були поодинокі, однак мала місце зерниста дистрофія епітеліоцитів ниркових каналців.

Обидва препарати кверцетину — ліпосомальний ліпофлавін та водорозчинний корвітин — покращують антиоксидантний захист за умов гострої ниркової недостатності. Водночас ліпофлавін краще за корвітин нормалізує прооксидантно-антиоксидантний баланс.

Для визначення ваги впливу ліпіну в посиленні дії ліпосомального кверцетину ми провели ряд експериментів при яких вводили ліпін тваринам з модельною патологією у дозі рівній вмісту його у ліпофлавіні. Так за результатами експерименту ліпін практично не впливає на екскреторну та іонорегульовальну функцію нирок за умов гліцеролової нефропатії та проявляє меншу дію на процеси пероксидації ліпідів та білків при експериментальній гострій нирковій недостатності. При одноразовому використанні ліпін не відновлював гістологічну структуру нирок.

Одже, ліпін як унікальна система доставки збільшує біодоступність кверцетину та виконує роль депо препарату, також захищає діючу речовину від руйнування.

Висновки:

1. Препарати кверцетину покращують антиоксидантний захист за умов гострої ниркової недостатності, при цьому дія ліпофлаону переважає дію корвітину.

2. Ліпін, як складова ліпофлаону, практично не впливає на функцію нирок у дозі, еквівалентній його вмісту у ліпофлаоні при одноразовому використанні за умов гліцеролової нефропатії.

THE STUDY OF THE ANTIOXIDANTS INFLUENCE ON THE ACUTE KIDNEY FAILURE DEVELOPMENT

O. Goroshko¹, I. Zamorskiy², V. Drachuk³, N. Goroshko⁴
Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine.

Abstract. *The analysis of the influence of lipin as a component of lipoflavon on the functional state of rats kidneys with glycerol nephropathy was carried out. As the result of the experiment it was established that both kvercetin drugs improve antioxidant defence under the conditions of acute kidney failure, with the effect of lipoflavon prevailed over the action of korvitin. At the same time lipin at the dose equal to its content in lipoflavon doesn't affect kidney function, and as a unique system of delivery increases bioavailability of kvercetin and plays a role of drug's depot.*

Key words: acute kidney failure, lipin, korvitin, lipoflavon.

Література

1. Аракелян Н.Г. Вплив мексидолу на антиоксидантно-прооксидантний статус при гострій нирковій недостатності в експерименті / Н.Г. Аракелян, С.Ю. Штриголь // Актуальні проблеми створення лікарських засобів: Мат. всеукр. науково-практ. конф. студентів та молодих вчених 23 - 24 квітня 2009 р. – Харків: Вид-во НфаУ, 2009. – С. 205.
2. Захаров В.В. Применение танакана при нарушении мозгового и периферического кровообращения / В.В. Захаров, Н.Н. Яхно // Русский мед. журн. – 2001. – №9(15). – С. 645 – 649.
3. Назаренко М. Е. Нейропротективный эффект билобила при экспериментальной почечной недостаточности / М. Е. Назаренко, С. Ю. Штриголь, В. Б. Слободин // Эксперим. и клинич. фармакол. – 2003. – № 6. – С.29 – 31.
4. Пінняжко О.Р. Репаративні і нейропротекторні властивості тіотриазоліну і його нові форми: Дис...д-ра мед. наук: 14.03.05/ Львівський держ. медичний ун-т ім. Д.Галицького. – 299 арк. – Бібліогр.; арк. 265 – 296.3
5. Constant J. Alcohol, ischemic heart disease, and the French paradox / J. Constant // Coron. Artery Dis. – 1997. – Vol.8, №10. – P. 645 – 649.
6. Ioku K. Antioxidative activity of quercetin and quercetin monoglucosides in solution and phospholipid bilayers / K. Ioku, T. Tsushida, Y. Takei et al. // Biochim. Biophys. Acta. – 1995. – Vol.1234, №1. – P. 99 – 104.

ПОД- СЕКЦИЯ 7. Клиническая медицина.

Борейко Л.Д.¹, Ганжа В.Д.², Борейко С.О.³

¹к.мед.н., доцент кафедри догляду за хворими

та вищої медсестринської освіти,

Буковинський державний медичний університет

²завідувач терапевтичного відділення №1,

ОКУ «Лікарня швидкої медичної допомоги»

³лікар-терапевт терапевтичного відділення №1,

ОКУ «Лікарня швидкої медичної допомоги»

МОДИФІКАЦІЯ СПОСОБУ ЖИТТЯ У ХВОРИХ НА АРТЕРІАЛЬНУ ГІПЕРТЕНЗІЮ

Резюме. У статті висвітлено методи немедикаментозного лікування артеріальної гіпертензії. Звернуто увагу на роль факторів серцево-судинного ризику у виникненні та прогресуванні захворювання.

Ключові слова: артеріальна гіпертензія, немедикаментозні методи лікування, спосіб життя, модифікація.

Key words: arterial hypertension, not medicament methods of treatment, lifestyles, modification.

Вступ. Артеріальна гіпертензія (АГ) – одне з найпоширеніших хронічних захворювань людини; посідає перше місце за внеском у смертність від серцево-судинних захворювань та їх ускладнень.

Дані епідеміологічних досліджень свідчать про те, що поширеність АГ пов'язана з рівнем факторів ризику серед різних груп населення. Це біологічні характеристики, які не можна змінити та фактори, які піддаються корекції [4, 6].

На сьогоднішній день вагоме місце у профілактиці АГ та її ускладнень відіграє формування у свідомості медиків та пацієнтів розуміння важливості контролю стану факторів серцево-судинного ризику [9]. Боротьба з гіпертонією є складним і багатограним процесом, основними етапами якого є первинна профілактика, раннє виявлення та адекватне лікування [10].

Основна частина. У всіх рекомендаціях з лікування АГ, у тому числі рекомендаціях експертів ВООЗ, основу терапії складають саме немедикаментозні методи. Принципи немедикаментозної антигіпертензивної терапії ґрунтуються на сучасних уявленнях про те, що АГ, будучи одним з основних факторів ризику ІХС, інсульту та інших відомих органних уражень, сама має фактори ризику [4, 10].

Метою лікування АГ є зниження смертності від серцево-судинних захворювань. Чим вищий артеріальний тиск (АТ), тим вищий ризик мозкового інсульту, ішемічної хвороби серця та передчасної смерті. Довготривала АГ призводить до ураження органів-мішеней, у тому числі гіпертрофії лівого шлуночка, серцевої недостатності, ураження нирок аж до розвитку ниркової недостатності тощо. Навіть невелике підвищення АТ несе в собі істотний ризик для здоров'я.

У пацієнтів з початковою стадією АГ (при ще досить невисоких цифрах АТ) вдається домогтися його зниження за допомогою нефармакологічних методів ліку-

вання. Немедикаментозне лікування називають також модифікацією (зміною) способу життя, тому що його основа — це усунення шкідливих звичок (куріння, надмірного вживання алкоголю), збільшення фізичної активності, обмеження солі в їжі, достатнє вживання калію, кальцію та магнію; зменшення вживання насичених жирів та холестерину. Зміна способу життя в першу чергу залежать від самого хворого [1, 2]. Немедикаментозні підходи до зниження АТ можна застосувати до гіпертоніків за будь-якого ступеня його підвищення, але вони не протипоказані і тим особам, чий тиск вважається нормальним [5].

Встановлена корелятивна залежність між масою тіла і рівнем АТ [7]. Зменшення ваги тіла у хворих на АТ з ожирінням має суттєвий антигіпертензивний ефект. Корекції ваги необхідно добиватись при індексі Кетле більше 30. Так, стійке зменшення маси тіла на 1 кг супроводжується зниженням систолічного АТ на 1,5–3 мм рт. ст., діастолічного АТ — на 1–2 мм рт. ст. Особам літнього та похилого віку, у яких АГ нерідко поєднується із супутніми захворюваннями, для зменшення ваги тіла рекомендовано дотримуватись гіпокалорійної і гіпохолестеринової їжі з дробним харчуванням. Повне голодування або використання харчових добавок з цією метою приносить більше шкоди, ніж користі. Стабільніше і без побічних ефектів зниження АТ настає при поступовому зниженні маси тіла.

Рациональна дієтотерапія дозволяє зменшити рівень АТ у хворих із м'якою АГ так само або навіть більш достовірно, ніж монотерапія антигіпертензивними препаратами [8]. Так, у дослідженні DASH (Dietary Approaches to Stop Hypertension) дотримання хворими дієти з низьким вмістом насичених жирів, загального жиру і холестерину, багатою фруктами, овочами і знежиреними молочними продуктами, дозволило досягнути зниження АТ у пацієнтів на АГ: систолічного в середньому на 6 мм рт. ст., діастолічного – на 3 мм рт. ст. Це виразніше виявлялося у людей з високим тиском: систолічний тиск зменшився в середньому на 11 мм рт. ст., діастолічний – на 6 мм рт. ст. В подальшому тиск знижувався швидше, протягом 2 тижнів після початку дотримання дієти. Їжа повинна містити достатню кількість калію і магнію (щоденне вживання фруктів та овочів до 400–500 г) та кальцію (молочні продукти). Необхідно зменшувати в раціоні кількість тваринних жирів до 25–30% від загальної калорійності та обмежувати вживання продуктів, багатих на холестерин, менше вживати цукру (60 г/добу) і продуктів, що його містять. Із включенням жиру молочних продуктів кількість тваринного жиру не повинна перевищувати 40 г на добу. У меню обов'язково слід включати продукти, багаті на поліненасичені жирні кислоти. Антисклеротичну дію мають деякі види морської риби, які живуть в холодних водах і містять велику кількість ейкозопентаєнової кислоти (сардини, лосось, ставрида, горбуша); їх бажано вживати не менше 1–2 разів на тиждень.

Збільшення вмісту кухонної солі в харчових продуктах зумовлює схильність організму до гіпертензивних реакцій. Необхідно обмежувати вживання солі. Доведено, що зменшення натрію в дієті до 5,0 г кухонної солі (стільки солі міститься в 1/2 чайної ложки), асоціюється зі зниженням систолічного АТ на 4–6 мм рт. ст. та діастолічного АТ на 2–3 мм рт. ст. У частини хворих при м'якій формі АГ обмеження кухонної солі дозволяє відмовитись від фармакологічних засобів. Треба також враховувати той факт, що хворі літнього і старечого віку схильні до гіпонатріємії. Можна

домогтися зменшення споживання кухонної солі як шляхом спеціального навчання самих пацієнтів, так і шляхом різкого зменшення застосування солі під час приготування їжі [2].

У осіб, що ведуть малорухомий спосіб життя, ризик виникнення АГ на 20-25% вищий, ніж у фізично активних. Для досягнення антигіпертензивного ефекту необхідне регулярне помірне аеробне навантаження. Доведено, що повторні динамічні навантаження на організм викликають достовірне зниження АТ незалежно від того втрачається вага, чи ні. Будь-які фізичні вправи в осіб з м'якою та помірною АГ сприяють підвищенню фізичної працездатності. Найголовніше ж, що вправи, спрямовані на тренування витривалості, зокрема біг і швидка ходьба, призводять до помітного антигіпертензивного ефекту [5]. Слід відмітити і те, що, як правило, одні фізичні вправи без обмежень калоражу їжі неефективні в плані боротьби з надмірною масою тіла. Тому гіпертонікам середнього віку з ожирінням і схильністю до ІХС не рекомендовані вправи, що вимагають великих енергетичних витрат і виснажують фізично. Їм пропонують програму поступового, під контролем, збільшення фізичної активності. Пацієнтам молодого віку з рівнями АТ не вище 180/105 мм рт. ст. і без ожиріння рекомендують регулярні (найкраще щоденні) фізичні вправи, що тренують витривалість. Як правило, виконання такої рекомендації призводить до різкого скорочення кількості антигіпертензивних препаратів, зменшення їх добової дози і навіть до можливості їх повного скасування на тривалий термін (кілька років). Такий підхід не повинен замінятися періодичними (скажімо, 1-3 рази на тиждень), але значними навантаженнями. При вже наявній, навіть в початкових стадіях, судинної або органної патології такі пікові навантаження можуть призвести до важких ускладнень [10].

Надмірне вживання алкогольних напоїв сприяє активації симпатoadреналової системи з підвищенням АТ та викликає резистентність до антигіпертензивної терапії. Згідно з рекомендаціями добова доза абсолютного спирту не повинна перевищувати 30 мл етанолу на добу для чоловіків і 15 мл — для жінок [1, 2].

Куріння, як і вживання алкоголю, підвищує рівень катехоламінів у плазмі крові. При курінні значно зростає ризик атеросклеротичних ушкоджень. Нікотин різко підвищує АТ навіть у завзятих курців. Ефект кожної цигарки триває до 30 хвилин. Вже на 1-й хвилині після її випалювання систолічний АТ підвищується на 15 мм рт. ст., а на 4-й – на 25 мм рт. ст. При однакових рівнях АТ мозковий інсульт у осіб, що палять, виникає в 2-3 рази частіше, ніж у тих, хто не палить. Вигода від припинення куріння перевершує навіть вигоду від лікарської терапії м'якої гіпертонії. Відмічено прямий зв'язок куріння з розвитком злоякісної форми АГ, яка характеризується крім дуже високого АТ ураженням сітківки. Тому важливим є допомога пацієнтові будь-якими шляхами припинити або хоча б різко зменшити куріння. Такі поради спрямовані на покращання здоров'я всієї родини, яка піддається пасивному курінню, а діти курців, по суті, провокуються раннім початком куріння. За наявності високого ступеня нікотинової залежності у хворого на АГ доцільне призначення нікотинозамісної терапії.

У виникненні та прогресуванні АГ певне значення належить психоемоційним перевантаженням (стресам), які провокують гіперпродукцію катехоламінів, гіперліпідемію і судинний невроз [1]. Стрес також впливає і на інші фактори ризику АГ. Наприклад, стрес сприяє надмірному вживанню алкоголю, курінню та нездоро-

вому харчуванню, що підвищує ризик розвитку АГ і захворювань серця в цілому. Немедикаментозний контроль за неадекватними емоційними реакціями може привести до хорошого антигіпертензивного ефекту. Усунення психоемоційних факторів сприяє навіть одужанню на ранній стадії хвороби. Поряд з психотерапією і аутотренінгом, рефлексотерапією і вольовою дихальною гімнастикою, раціональним відпочинком важлива роль належить вмінню хворого адаптуватись до мікросоціального середовища.

До вторинної профілактики відносять раціональне працевлаштування з виключенням умов праці, які сприяють підвищенню АТ /нічні зміни, вібрація, шум, невротизація/. До нефармакологічних методів лікування належать ЛФК, бальнеологічні та фізіотерапевтичні методи лікування. Доцільно ширше використовувати санаторії-профілакторії та санаторно-курортне лікування.

Світовий досвід показує, що профілактика, спрямована на зміну способу життя, є універсальною «вакциною» проти АГ, а застосування немедикаментозних заходів сприяє зменшенню її нових випадків на 50 %.

Всі повинні правильно розуміти, що і при прийомі ліків [10, 11] слід продовжувати немедикаментозні методи, спрямовані на корекцію способу життя – це стосується і режиму харчування, і фізичної активності, і зменшення споживання алкоголю, і, нарешті, відмови від куріння.

Висновок. Здоровий спосіб життя – це спосіб життєдіяльності людини, метою якого є формування, збереження і зміцнення здоров'я. Зміна способу життя (зменшення маси тіла, збільшення фізичної активності, раціональне харчування, уникнення психоемоційних стресів, відмова від шкідливих звичок) є важливою у профілактиці та лікуванні хворих на АГ. Використання немедикаментозних методів лікування дозволить підвищити виживання і якість життя пацієнтів, а також зменшити витрати на лікування серцево-судинних захворювань.

Література

1. Бакшеев В. Н. Гіпертонія і спосіб життя / В. Н. Бакшеев // Якість життя. Профілактика. — 2004. — № 10. — С. 13-15.
2. Бритов А. Н. Роль немедикаментозних підходів в профілактике артеріальної гіпертонії / А. Н. Бритов // Лечащий врач. — 2008. — № 2. — С. 22-25.
3. Горбась І. М. Фактори ризику серцево-судинних захворювань: поширеність і контроль / І. М. Горбась // Здоров'я України. — 2007. — № 11. — С. 62-63.
4. Горбась І. М. Епідеміологічна ситуація щодо серцево-судинних захворювань в Україні: 30-річне моніторування / І. М. Горбась // Практична ангіологія. — 2010. — № 9-10 (38). — С. 5-12.
5. Касенов Ж. М. Роль немедикаментозної терапії в профілактике артеріальної гіпертонії / Ж. М. Касенов // Гигиена труда и медицинская экология. — 2010. — № 3 (28). — С. 123-127.
6. Динаміка стану здоров'я народу України та регіональні особливості (аналітично-статистичний посібник) / За ред. В. М. Коваленка, В. М. Корнацького. — Київ, 2012. — С. 90-91, 162-163.
7. Ожирение и артериальная гипертензия / А. М. Шилов, А. С. Авшалумов, А. С. Галанова [и др.] // Лечащий врач. — 2008. — №2. — С. 8-12.

8. Принципи лікувального харчування при артеріальній гіпертензії / Н. В. Давиденко, І. П. Горбась І. М. Смирнова [та ін.] // Журнал практичного лікаря. — 2006. — №1. -С. 8-12.
9. Серцево-судинні захворювання: класифікація, стандарти діагностики та лікування / За ред. В.М. Коваленка, М.І. Лутая, Ю.М. Сіренко. — К., 2007. — 128 с.
10. Сіренко Ю. М. Гіпертонічна хвороба і артеріальні гіпертензії / Ю. М. Сіренко. — Донецьк: Видавець Заславський О.Ю., 2011. — 288 с.
11. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії / За ред. Ю. М. Мостового. — 16-те вид., доп. і перероб. — Київ: Центр ДЗК, 2014. — С. 246-251.

ОПТИМІЗАЦІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ НА ПОДАГРУ В УМОВАХ КОМОРБІДНОСТІ

Резюме. Досліджено ефективність застосування комплексного рослинного антигомотоксичного засобу в комплексному лікуванні хворих на подагру в умовах коморбідності. Доведено позитивний вплив курсового прийому препарату на динаміку суглобового больового синдрому, прояви синовііту, на динаміку лабораторно-інструментальних даних.

Ключові слова / key words: подагра / gout, коморбідність / comorbidity, антигомотоксичні препарати / antihomotoxic drugs.

Подагра є одним із найпоширеніших захворювань серед ревматологічної групи хвороб. В Україні розповсюдженість подагри складає 5-28 випадків на 1000 чоловіків та 1-6 на 1000 жінок, загалом поширеність подагри становить 0,4% дорослого населення, а гіперурикемії — 15–20% [2]. На сучасному етапі особлива увага вчених сфокусована на проблемі таких коморбідних станів при подагрі, як ішемічна хвороба серця, артеріальна гіпертензія, цукровий діабет, метаболічний синдром, інсулінорезистентність, що призводять до ускладнення перебігу захворювання, вимагають призначення додаткових препаратів [4, 6]. Зі збільшенням віку осіб та давності, тяжкості подагри відзначається зростання поліморбідності [1]. За результатами великих проспективних досліджень встановлено тісний зв'язок між гіперурикемією, подагрюю та ризиком розвитку серцево-судинних захворювань [3, 5, 6, 7]

Багато з протизапальних цитокінів, які приймають участь в розвитку подагричного артриту, мають суттєве значення в патогенезі атеросклеротичного ураження судин і його ускладнень. Тому ефективне зниження активності запального процесу, рівня сечової кислоти попереджає виникненню і подальшому прогресуванню в тому числі і коморбідних серцево-судинних станів. Саме в цьому може допомогти ад'ювантне застосування гомеопатичних препаратів, які володіють широким діапазоном дії, достатнім профілем безпеки, можливістю тривалого застосування, що є важливим в умовах супутньої патології і у пацієнтів старшого віку. Ця група препаратів може сприяти вдосконаленню лікування як самої подагри, так і коморбідних процесів, запобігти можливим ускладненням та побічним ефектам здійснюваної терапії.

«Реструкта» відноситься до комплексних антигомотоксичних засобів, в основі якого містяться рослинні, мінеральні та тварини складові, що мають протизапальну, анальгетичну, діуретичну дію, нормалізують пуриновий обмін, знімають подагричні прояви з одночасним імунореґуючим і дренажним ефектом, володіють синергічним

регулюючим впливом. Серед рослинних складових «Реструкти» є верба біла (*Salix alba*), пізноцвіт осінній (*Colchicum autumnale*), бріонія (*Bryonia cretica*), барбарис (*Berberis vulgaris*), які мають виражений протизапальний і анальгетичний ефекти, діють спазмолітично на гладку мускулатуру сечових шляхів. Золота різка (*Solidago virgaurea*) володіє діуретичним ефектом. Ехінацея має анальгетичну і імунотонічну дію. Сумах отруйний (*Toxicodendron quercifolium*) знімає больові прояви і м'язовий спазм. Сарсапарілла діє як спазмолітик, зменшує прояви сечокиислої діатезу. Хінне дерево (*Cinchona succirubra*) підвищує життєвий тонус при астенії, знімає больові прояви. Серед мінеральних речовин в складі препарату є гідрогенфосфат кальцію, фосфат заліза, хлорид літію, гідрид кремнезему, які проявляють протизапальний ефект, нормалізують пуриновий обмін, покращують стан сполучної тканини.

Проведено лікування 18 пацієнтів із хронічним рецидивуючим подагричним полі-/олігоартритом та 9 пацієнтів із гострим подагричним артритом. Діагноз подагри встановлювали на підставі Рекомендацій з діагностики подагри EULAR (2006). З коморбідних захворювань у хворих були діагностовані: ішемічна хвороба серця, артеріальна гіпертензія I–II ступеня, надмірна маса тіла або ожиріння I–II ступеня, сечокислий діатез, хронічний гастродуоденіт, хронічний некаменевий холецистит. Результати лікування співставлені з аналогічними у 10 осіб контрольної групи, репрезентативних за нозологією, давністю захворювання, віко-статевому відношенні з аналогічною схемою лікування.

Вік пацієнтів становив від 38 до 60 років. У хворих переважало ураження дрібних суглобів стоп, гомілково-стопних, колінних суглобів, у вісьми пацієнтів відмічено ураження ліктьових, променевоzap'ясних суглобів та дрібних суглобів кистей. При рентгенологічному дослідженні відмічались зміни, які відповідали I–II рентгенологічним стадіям, порушення функції суглобів I–II ст. У шести хворих відмічався синовіт, у всіх пацієнтів реєструвалась гіперурикемія.

«Реструкту» призначали три рази на тиждень по 2,2 мл внутрішньом'язево на стаціонарному етапі лікування та в подальшому на амбулаторному етапі протягом чотирьох тижнів на фоні стандартної протиподагричної терапії (дієта №6 з пониженим вмістом пуринів, аллопуринол 100–200 мг/добу, нестероїдні протизапальні препарати (НПЗП)). Ефективність застосування препаратів оцінювалась по стандартним клінічним критеріям: рівень болю в спокої, при рухах і в нічні години; болючість суглобів по 10-бальній візуальній аналоговій шкалі, кількість болючих суглобів, число набряклих суглобів, об'єм рухів в уражених суглобах. Для оцінки ступеня вираженості запального процесу використовували лабораторні показники: рівень швидкості зсідання еритроцитів, рівень лейкоцитів, лейкоцитарна формула, С-реактивний білок, рівень сечової кислоти, серомукоїду.

Результати дослідження свідчать, що включення в лікувальний комплекс препарату «Реструкта» в 80–90% випадків (в залежності від стадії захворювання), сприяє значному покращанню клінічної симптоматики (зменшення болей, припухлості в суглобах), більш швидкій позитивній динаміці лабораторно-інструментальних даних. Сполучення основного лікування і ад'ювантного дозволило знизити у пацієнтів середньодобову дозу НПЗП порівняно із контролем. Продовження введення на амбулаторно-клінічному етапі препарату сприяло подальшому закріпленню лікувального ефекту, подовжило тривалість ремісії, зменшило частоту повторних госпі-

талізацій, покращило загальні результати лікування. У контрольній групі спостерігалась менш виражена позитивна динаміка клінічно-лабораторних показників. Отже «Реструкта» є доцільним ад'ювантним засобом, який покращує ближні і віддалені результати лікування хворих на подагру.

Література:

1. Волошин О.І. Вікові та гендерні аспекти формування коморбідності та супутньої патології у хворих на подагру (проспективне дослідження) /О.І.Волошин, О.І.Доголіч, Л.О. Волошина //Український ревматологічний журнал. – 2014. – № 2 (56) – С.1-6.
2. Коваленко В.М., Шуба Н.М. Національний підручник з ревматології. Київ: Моріон, 2013 – с. 497–510.
3. Comorbidities in patients with gout prior to and following diagnosis: case-control study/ Chang-Fu Kuo, Matthew J. Grainge, Christian Mallen et al. //Ann Rheum Dis., 2014.- Режим доступа: <http://ard.bmj.com/content/early/>
4. 11/14/annrheumdis-2014-206410.full.
5. Gout, allopurinol use and heart failure outcomes /Thansaaoulis G., Brophy J., Richard H., Pilote L. //Arch Intern Med. – 2010. – N170. – P.1358–1364.
6. Increased cardiovascular mortality associated with gout: a systematic review and meta-analysis/ Clarson L, Chandratre P, Hider S, et al. // European Journal of Preventive Cardiology. – 2013. – Vol.22. – P.3335-3343.
7. Lisa K. Stamp, Peter T. Chapman Gout and Its Comorbidities //Rheumatology.- 2013. – Vol.52(1). – P.34-44.
8. Risk of myocardial infarction among patients with gout: a nationwide population-based study /Kuo C.F, Yu K.H, See L.C et al. //Rheumatology (Oxford). – 2013. – Vol.52. – P.111–117.

IMPROVED TREATING OF GOUT IN PATIENTS WITH COMORBIDITIES

O.V. Glubochenko, V. G. Glubochenko

Department of Propedeutics of Internal Medicine,

Department of Internal Medicine,

Bukovinian State Medical University, Chernivtsy, Ukraine

***Summary.** The efficiency of complex phyto-antihomotoxic drug in treatment of patients with gout in terms of comorbidity was investigated. Positive effects of drug course on the dynamics of joints pain, reactive synovitis, normalization of biochemical blood parameters has been proven.*

Keywords: gout, comorbidity, antihomotoxic drugs.

ПОЄДНАННЯ МІОФАСЦІАЛЬНОГО РЕЛІЗІНГУ ТА ПОСТІЗОМЕТРИЧНОЇ РЕЛАКСАЦІЇ ПРИ ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ, ХВОРИХ НА ДЦП

Ключові слова: м'які техніки, мануальна терапія, дитячий церебральний параліч, фасціальні маніпуляції, міофасціальний релізінг, постізометрична релаксація.

Keywords: soft techniques, manual therapy, child's cerebral palsy, fascial manipulation, myofascial releasing, postisometric relaxation.

В справжній час спостерігається збільшення числа хворих на дитячий церебральний параліч (ДЦП) – від 5 до 9 на 1000 по різних регіонах країни. Найбільш істотним в клінічній картині ДЦП є патологія пози і ходьби. Поряд з розумовою відсталістю і розладом психоемоційної сфери, порушення рухів визначає прогноз соціальної адаптації хворих. Тому проблема рухової реабілітації стає все більш актуальною.

У останні роки набирають своєї популярності м'які техніки мануальної терапії, а саме методи міофасціального релізінгу та постізометричної релаксації. Фасціальні маніпуляції (ФМ) – це м'який метод мануальної терапії, розроблений італійським фізіотерапевтом Луїджі Стекко. ФМ фокусуються на глибоких фасціях м'язів, включаючи епімізіум і сполучну тканину. Даний метод розглядає м'язово-фасціальну систему як тривимірне безперервне утворення. Цей підхід надає повну біомеханічну модель, що дозволяє розшифрувати роль фасції у виникненні м'язово-скелетних захворювань. Основний принцип цього методу полягає у виявленні специфічної області фасції, пов'язаної з певним обмеженням рухливості. Як тільки цей обмежений або хворобливий рух виявлений, застосування відповідної техніки на точно певну точку фасції може відновити амплітуду і безболісність руху [5].

Міофасціальне розтягування або міофасціальний релізінг (МФР) – це метод м'якої дії, який сприяє розслабленню напружених м'язів і їх оболонки, так званих міофасціальних зон, покращує кровопостачання в м'язах, сприяє відновленню їх еластичності, збільшує об'єм рухів зв'язаних з ними суглобів [1]. Техніка МФР дозволяє, прицільно знаходячи місце з відхиленнями від норми, робити дію і на внутрішні органи і кровоносні судини, допомагаючи їм повернутися до нормального функціонування, підвищуючи ресурси організму.

Постізометрична релаксація (ПІР) полягає в двухфазній дії на м'яз. Спочатку проводиться попереднє пасивне розтягування м'яза до пружного бар'єру, після чого пацієнт здійснює активну роботу по вольовому скороченню м'яза протягом 6-10 сек з інтенсивністю близько 5-10% від максимально можливого. Після чого дається команда розслабитись, і проводиться додаткове розтягування м'яза також протягом 6-10 сек [3].



Рис. 1. Аналіз навичок самообслуговування в експериментальній ($n=20$) і контрольній ($n=20$) групах після проходження курсу фізичної реабілітації

Аналіз науково-методичної літератури показав недостатність наукових розробок у сфері застосування вищевказаних методів у сфері фізичної реабілітації. Особливо це стосується реабілітації дітей, хворих на ДЦП.

Мета дослідження полягала у вдосконаленні процесу фізичної реабілітації дітей, хворих на ДЦП шляхом комбінованого застосування МФР і ППР.

Під час педагогічного експерименту три рази на тиждень у дітей, хворих на ДЦП проводилися сеанси мануальної терапії. В експериментальній групі проходили сеанси, які поєднували у собі техніки МФР та ППР. Контрольна група проходила лікування за стандартними методиками мануальної терапії. Курс лікування тривав 3 місяці.

Завдяки застосуванню розробленої методики фізичної реабілітації навички самообслуговування значніше покращили діти в експериментальній групі. Аналіз навичок самообслуговування після проходження курсу реабілітації показав, що в експериментальній групі діти поліпшили свої навички самообслуговування на 32%, а в контрольній групі – тільки на 18%. Більшість дітей навчилися самостійно одягатися і роздягатися, застібати великі гудзики і т.і. (рис. 1).

Розроблена методика фізичної реабілітації збільшила управління основними руховими навичками на 28,6% у дітей в експериментальній групі і на 8,6% – в контрольній. Більшість дітей поліпшили свої показники в найбільш значущих для локомоторно-статичних функцій організму уміннях: приймати і утримувати пози (утримувати голову, самостійно сидіти, вставати на карачки, коліна, на ноги); здійснювати локомоторні дії (самостійно пересуватися на животі, карачках, колінах, у вертикальному положенні) (рис. 2-3).

Запропонована методика реабілітації дозволила дітям з легкою формою рухових можливостей збільшити м'язову силу при різній мірі парезу правої і лівої рук. Показники динамометрії значніше змінилися в експериментальній групі. Сила кисті лівої руки у дітей експериментальної групи після занять збільшилася на 2,7 кг, а правої на 2 кг. У контрольній групі сила лівої кисті збільшилася на 0,9 кг, правої на – 1,5 кг, відповідно.

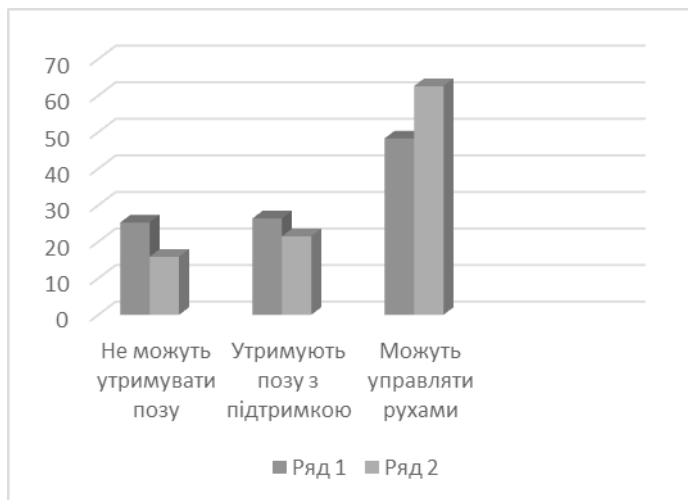


Рис. 2. Результати тесту Thrombly по управлінню основними руховими навичками в експериментальній групі до (ряд 1) і після (ряд 2) проходження курсу фізичної реабілітації ($n=20$)

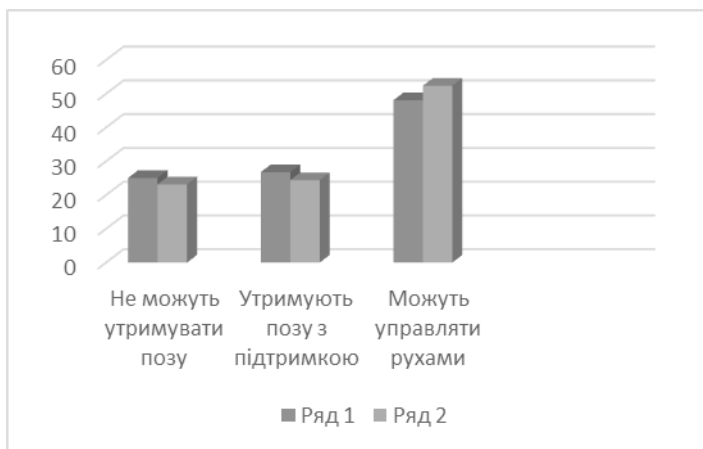


Рис. 3. Результати тесту Thrombly по управлінню основними руховими навичками в контрольній групі до (ряд 1) і після (ряд 2) проходження курсу фізичної реабілітації ($n=20$)

Результати тестування свідчать про те, що функції м'язової сили кисті цієї групи дітей повільно наближаються до показників норми. Графічно зміни сили м'язів рук представлені на рис. 4.

Таким чином, ефективність експериментальної методики була доведена позитивною динамікою змін в експериментальній групі.

Отже, при застосуванні мануальної терапії, слід віддавати пріоритет саме її м'яким технікам. Фізична реабілітація дітей, хворих на ДЦП повинна носити комп-

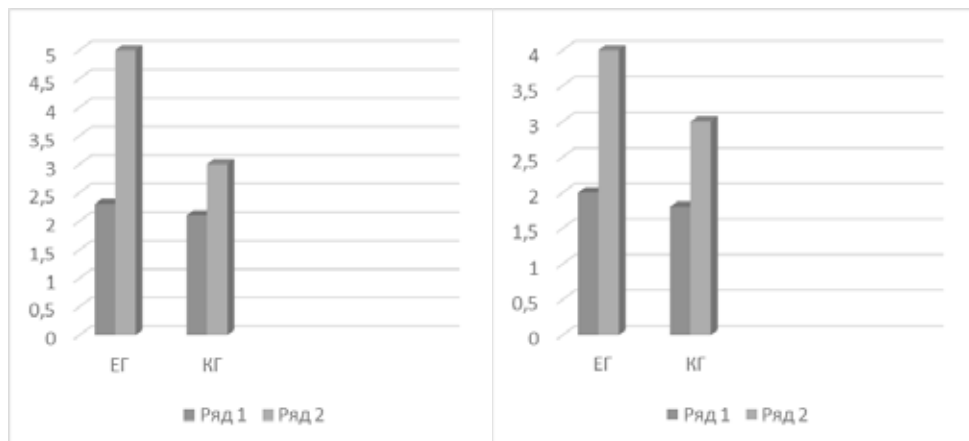


Рис. 4. Динаміка зростання сили кисті правої і лівої рук у дітей з діагнозом ДЦП в експериментальній і контрольній групах ($n=40$) до (ряд 1) і після (ряд 2) проведення експерименту

лексний характер. Ефективність комплексного підходу підтверджується сумісним застосування міофасціального релізингу та постізометричної релаксації. Також, важливо чергувати мануальну терапію з лікувальним масажем. На початкових етапах фізичної реабілітації дітей із ДЦП найбільш ефективним є індивідуальний метод взаємодії з дитиною, оскільки саме в цих випадках процес реабілітації надає найкращий результат.

Список літератури

1. Артёмов В.Г. Миофасциальные релизинг техники. – М.: ООО «ЦИТвП», 2007 г.
2. Бадалян Л.О. Детская неврология. – М.: МЕДпресс-информ, 2001.
3. Еремушкин М.А., Мочалов А.Ю., Киржнер Б.В. Мягкие мануальные техники. Постизометрическая релаксация мышц. – М.: Наука и Техника, 2012 г.
4. Трэвелл Д.Г., Симонс Д.Г. Миофасциальные боли и дисфункции. Т. 1-2. – М.: Медицина, 2005 г.
5. Чикуров Ю.В. Мягкие мануальные техники. – М.: Триада-Х, 2011 г.